

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ»**

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΡΟΜΗΛΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΤΣΙΛΙΩΤΗΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2016

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
FACULTY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL STUDIES AND INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER PROGRAM IN
«INTERNATIONAL RELATIONS AND POLICIES»

THESIS

**«THE POLICY OF EUROPEAN UNION ON ILLEGAL
IMMIGRATION»**

MARIA KOROMILA

SUPERVISOR : CHARALAMPOS TSILLOTIS

CORINTH, JANUARY 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία, μέσα από την ιστορική αναδρομή, επιχειρείται κατ' αρχάς μια πρώτη επαφή με το φαινόμενο της μετανάστευσης, έτσι όπως αυτό εκδηλώθηκε τον 20ο αιώνα αλλά και στις αρχές του 21ου αιώνα και ως σήμερα. Το φαινόμενο της μετανάστευσης προσεγγίζεται σε επίπεδο ελληνικό και κυρίως σε επίπεδο ευρωπαϊκό, τείνει δε στις μέρες μας να πάρει εκρηκτικές διαστάσεις, καθώς εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, λόγω εμφυλίου πολέμου και γενικότερα διόγκωσης κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων σε τρίτες χώρες, κυρίως της Ανατολής, από αυταρχικά καθεστώτα, επιδιώκουν να περάσουν στον ευρωπαϊκό χώρο. Μελετώνται έτσι οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά το παρελθόν και η χρησιμότητα πιθανής εφαρμογής τους στο παρόν και στο μέλλον, καθώς επίσης και προτάσεις που κατατίθενται, προκειμένου να αντιμετωπιστεί κατά κύριο λόγο η παράνομη μετανάστευση.

ABSTRACT

In this paper, through the history, attempted a first contact with the phenomenon of immigration, as it was manifested in the 20th century and early 21st century and today. The immigration phenomenon is approached at Greek and mainly at European level, it tends nowadays getting explosive issue as hundreds of thousands of people, due to civil war and expansion of social and economic problems in third countries, mainly the East, by authoritarian regimes, seek to go in Europe. Thus, the policies implemented by the European Union in the past, their possible application utility in the present and future and proposals submitted to address primarily illegal immigration are studied.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	3
1.1 Ορισμός μετανάστευσης	3
1.2 Είδη μετανάστευσης και διακρίσεις μεταναστών	4
1.3 Αίτια και παράγοντες μετανάστευσης	7
1.4 Συνέπειες μετανάστευσης	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	11
2.1 Το φαινόμενο της μετανάστευσης στην Ελλάδα	11
2.1.1 Αίτια φαινομένου μετανάστευσης στην Ελλάδα	12
2.2 Ελληνική μεταναστευτική πολιτική	13
2.2.1 Οι μεταναστευτικοί νόμοι στην Ελλάδα : Από το Ν. 1975/1991 στο Ν. 4251/2014	13
2.2.2 Όργανα και υπηρεσίες για τους μετανάστες στην Ελλάδα	18
2.2.3 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) και ελληνική μεταναστευτική πολιτική	23
2.3 Η μετανάστευση στην Ελλάδα σήμερα : βασικά ζητήματα και προτάσεις	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	25

3.1 Μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη	25
3.2 Θεμελιώδεις αρχές για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης	28
3.3 Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική	29
3.3.1 Ευρωπαϊκές Συνθήκες για τη μετανάστευση	29
3.3.2 Ευρωπαϊκά Συμβούλια για τη μετανάστευση	31
3.3.3 Κανονισμοί, Οδηγίες και Αποφάσεις της Ε.Ε. για τη μετανάστευση	33
3.3.4 Συνθήκη Δουβλίνο II (Κανονισμός 243/2003)	35
3.3.5 Όργανα και υπηρεσίες μεταναστευτικού ελέγχου στην Ευρώπη	39
3.3.6 Προτάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μετανάστευση	41
3.3.7 Διεθνοποίηση ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής	42
3.4 Μεταναστευτική πολιτική των ευρωπαϊκών εθνικών κρατών	44
3.5 Επισημάνσεις που αφορούν το μεταναστευτικό φαινόμενο σήμερα	47
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση κυρίως κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, οι αιτίες και οι συνέπειες που προκάλεσε και προκαλεί στον ευρωπαϊκό χώρο και κυρίως οι πολιτικές που ασκήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντιμετώπισή του, καθώς και οι πρόσφατες εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο γύρω από το φαινόμενο, εξελίξεις που σχετίζονται όχι μόνο με το θεσμικό πλαίσιο που προτείνεται από τα όργανα της Ε.Ε. αλλά και με τις προτάσεις και τις απόψεις των κυβερνήσεων των κρατών – μελών της. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι τόσο η απόκτηση της γνώσης γύρω από το εν λόγω θέμα και την αντιπαραβολή γεγονότων και δράσεων, όσο και η διατύπωση μιας τεκμηριωμένης υποκειμενικά άποψης για το ζήτημα.

Για την εργασία αυτή απαραίτητα μεθοδολογικά εργαλεία κρίθηκαν η υπάρχουσα βιβλιογραφία, πληροφορίες μέσω Διαδικτύου, γραπτές πηγές και αρχεία, αρθρογραφία, η παρακολούθηση συνεδρίων, καθώς και επισκέψεις σε δημόσιες υπηρεσίες (Υπουργείο Εσωτερικών, Δήμοι, Περιφέρειες).

Για όλους τους παραπάνω λόγους επιλέχθηκε η παρακάτω διάρθρωση της εργασίας : Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εννοιολογική προσέγγιση της μετανάστευσης, καθώς επίσης τα είδη της και οι κατηγορίες μεταναστών, ενώ επιχειρείται μία προσέγγιση των αιτιών του φαινομένου και των συνεπειών που προκαλεί. Στο δεύτερο κεφάλαιο μελετάται το φαινόμενο της μετανάστευσης στον ελλαδικό χώρο κατά τις τελευταίες δεκαετίες και επισημαίνονται οι κύριες αιτίες που το προκάλεσαν. Παράλληλα, μελετώνται οι πολιτικές που ασκήθηκαν και το θεσμικό πλαίσιο πάνω στο οποίο οι πολιτικές αυτές βασίστηκαν, ενώ καταγράφονται και τα αρμόδια όργανα και υπηρεσίες για την υλοποίηση των πολιτικών αυτών. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς επίσης και οι αρχές, οι οποίες διέπουν τις πολιτικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Επιπλέον, καταγράφονται οι Συνθήκες και τα Συμβούλια, που σχετίζονται με το μεταναστευτικό θέμα, τα όργανα και οι υπηρεσίες που εμπλέκονται με την εφαρμογή των πολιτικών της Ε.Ε. και οι προτάσεις αξιωματούχων της Ε.Ε. αλλά και των κρατών – μελών της. Στο τέλος της εργασίας

παρουσιάζονται συμπεράσματα και προβληματισμοί που προκύπτουν από την παρούσα έρευνα και τα δεδομένα που προέκυψαν από αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

«Μετανάστευση (immigration), τόσο κατά τις κοινωνικές επιστήμες όσο και κατά το Διεθνές Δίκαιο, είναι η μετακίνηση ανθρώπων σε μία χώρα, της οποίας δεν έχουν την ιθαγένεια, προκειμένου να εγκατασταθούν εκεί, ιδιαίτερα ως μόνιμοι κάτοικοι ή μελλοντικοί πολίτες της χώρας. Επίσης, υπάρχουν και καθαρά οικονομικοί λόγοι, όπως η φτώχεια και η πείνα που επικρατεί σε μια χώρα, θρησκευτικοί λόγοι, όπως για παράδειγμα το Τσιχάντ, ένας φανατικός θρησκευτικός πόλεμος για τη διάδοση του Μουσουλμανισμού ή Ισλαμισμού». [1]

«Μετανάστευση είναι η εγκατάλειψη μιας χώρας από ένα άτομο ή μια ομάδα και η εγκατάστασή τους κάπου αλλού». [2]

«Μετανάστευση είναι η ατομική ή ομαδική μετακίνηση από την πατρίδα σε άλλη πόλη ή χώρα κυρίως για ανεύρεση εργασίας». [3]

«Μετανάστευση είναι η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μια περιοχή η μετανάστευση είναι μια από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική ή τεχνική ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού (Τσαούσης, 1991, σελ. 238)». [4]

Σύμφωνα με την Κούλα Κασιμάτη «η μετανάστευση είναι ένας μηχανισμός αναδιανομής του πληθυσμού από χώρες και περιοχές λιγότερο ανεπτυγμένες, με καθεστώτα καταπιεστικά ή εμπλεγμένα στη δίνη εθνικιστικών ή άλλων ταραχών, προς χώρες με οικονομική και κοινωνική άνθηση, με δημοκρατική διακυβέρνηση και

[1] <https://el.wikipedia.org/>

[2] Καραπατσόπουλος (επιμ.), σελ. 973

[3] Μπαμπινιώτης, [1998], σελ. 1090

[4] Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, σελ. 13 - 14

πολιτική σταθερότητα». [5]

«Κατά τους Castles & Kosack (1973), ως μετανάστευση ορίζουμε τη μεταφορά ανθρώπινου κι εργατικού δυναμικού από μία περιοχή σε κάποια άλλη». [6]

1.2 ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

«Η βιβλιογραφία παραθέτει διάφορους τύπους μετανάστευσης. Σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι :

- **Ατομική** : Μεμονωμένα άτομα εγκαταλείπουν τον τόπο τους και εγκαθίστανται σε κάποιον άλλον.
- **Ομαδική** : Ομάδες ανθρώπων εγκαταλείπουν τον τόπο τους και εγκαθίστανται σε κάποιον άλλον.
- **Αλυσιδωτή** : Έλευση συγγενών, φίλων, γνωστών και συμπατριωτών του αρχικά αφιχθέντος μετανάστη.
- **Εσωτερική (internal)** : Η μετακίνηση των ανθρώπων γίνεται στα όρια μιας χώρας.
- **Εξωτερική (external)** : Η μετακίνηση των ανθρώπων γίνεται πέρα από τα όρια μιας χώρας.
- **Εκούσια (voluntary)** : Η μετακίνηση των ανθρώπων ομάδων έχει ως σκοπό να μειωθούν οι στέρησεις αλλά και να αυξηθούν οι απαιτήσεις των μεταναστών.
- **Ακούσια (involuntary) ή Αναγκαστική** : Συχνά, λόγω πολιτικών, θρησκευτικών ή άλλων διώξεων και λόγω σοβαρών καταπατήσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων, πολλοί άνθρωποι αναγκάζονται να φύγουν από τη χώρα τους αναζητώντας μια χώρα που δεν παρουσιάζει παρόμοια προβλήματα.
- **Πρωτογενής (primary)** : Η μετακίνηση των πληθυσμών που αποβλέπει στην κατάληψη μη κατοικούμενων εδαφών.

[5] Κασσιμάτη, [2003], σελ. 23, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

[6] Χλέτσος, κ.ά., [2005], σελ. 8

- **Δευτερογενής (secondary)** : Η μετακίνηση των πληθυσμών που αποβλέπει στην κατάληψη κατοικούμενων εδαφών, με την προϋπόθεση την επαφή εκείνων που μεταναστεύει με γηγενή πληθυσμό.
- **Πλήρης (complete)** : Η οριστική μετακίνηση των πληθυσμών, ενώ συχνά δεν διατηρούν μόνιμη κατοικία στη χώρα καταγωγής.
- **Ατελής (incomplete)** : Η μετακίνηση, η οποία αποτυπώνει συχνά τα μικρής διάρκειας ταξίδια στο εξωτερικό για καθαρά βιοποριστικούς λόγους, ενώ διατηρείται μόνιμη κατοικία στη χώρα καταγωγής. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι εργαζόμενοι τουρίστες και οι μικρο-έμποροι καθώς και οι πρόσφυγες.
- **Βραχυπρόθεσμη (short term) ή Προσωρινή** : Η μετανάστευση γίνεται σε ορισμένο χρονικό διάστημα, ανάλογα με το χρόνο που απαιτείται για τη διευθέτηση των υποθέσεων, καθώς υπάρχει πάντα η πρόθεση της επανόδου.
- **Μακροπρόθεσμη (long term) ή Μόνιμη (permanent)** : Η μετανάστευση που είναι αδύνατον να καθοριστεί χρονικά ή είναι αβέβαιης διάρκειας και δεν υπάρχει πρόθεση επανόδου από το μετανάστη.
- **Προσωρινή** : Η μετανάστευση σε μια χώρα του εξωτερικού για παραμονή μικρότερη από ένα έτος ή η αναχώρηση λόγω ναυτολόγησης.
- **Μόνιμη (permanent)** : Η μετάβαση σε μια ξένη χώρα για εγκατάσταση που διαρκεί πάνω από ένα έτος.
- **Ηπειρωτική ή Ενδοηπειρωτική** : Η μετακίνηση ομάδων ανθρώπων προς χώρες της ίδιας ηπείρου.
- **Υπερπόντια ή Διηπειρωτική** : Η μετακίνηση ομάδων ανθρώπων από τη μια ήπειρο στην άλλη». [7] [8]

«Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχουν οι εξής διακρίσεις μεταναστών :

- **Αιτούντες άσυλο** : Άτομα που έχουν καταθέσει αίτηση για άσυλο στη χώρα

[7] <https://el.wikipedia.org/>

[8] <http://www.slideboom.com>

υποδοχής και αναμένουν την έγκρισή της. Είναι άνθρωποι που εγκατέλειψαν τη χώρα τους λόγω πολιτικών ή ιδεολογικών πεποιθήσεων και που η επιστροφή τους σε αυτή εγκυμονεί κινδύνους για την ακεραιότητά τους εξαιτίας της φυλετικής τους ταυτότητας ή πολιτικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, δεν έχουν το δικαίωμα εργασίας εκτός αν αποκτήσουν και την αντίστοιχη άδεια.

- **Πρόσφυγες** : Άτομα που έχουν λάβει πολιτικό άσυλο και τους χορηγείται άδεια αορίστου παραμονής στη χώρα με πλήρη εργασιακά δικαιώματα.
- **Μετανάστες** : Υπήκοοι κρατών εκτός Ε.Ε. που έχουν εισέλθει νόμιμα ή παράνομα στην Ελλάδα ή σε άλλες χώρες της Ε.Ε. με σκοπό την εγκατάσταση και την ανεύρεση προσωρινής ή μόνιμης εργασίας. Όσον αφορά την Ελλάδα οι μετανάστες μπορούν να ταξινομηθούν σε 3 κατηγορίες : **1.** επαναπατρισμένους Έλληνες και Έλληνες της διασποράς, καθώς και παλινοστούντες. Ο αριθμός των Ποντίων που επαναπατρίστηκαν τη δεκαετία 1987 - 1997 υπολογίζεται στους 80.000, ενώ στις αρχές του 1999 ο αριθμός αυτός έφτασε στις 150.000. **2.** Μετανάστες με άδεια εργασίας, άτομα δηλαδή από άλλες χώρες που αναγκάζονται λόγω δουλειάς να μεταναστεύσουν στη χώρα μας (π.χ. στελέχη πολυεθνικών). Ο αριθμός υπολογίζεται στις 25.000 – 30.000. **3.** Παράνομοι μετανάστες κυρίως από βαλκανικές χώρες και την πρώην Σοβιετική Ένωση.
- **Ξένοι εργαζόμενοι (foreign workers)** : Άτομα που εργάζονται στον αγροτικό ή τουριστικό τομέα σε εποχιακή βάση με άδεια εργασίας. Ιδιαίτερα τη δεκαετία του 1970 η κατηγορία αυτή ήταν ιδιαίτερα πολυπληθής στο βιομηχανικό τομέα με αντίστοιχη όμως μείωση κατά τη δεκαετία του 1980». [9]

Όσο δε αφορά την παράνομη μετανάστευση, σύμφωνα με το Ναπολέντα Μαραβέγια και το Μιχάλη Τσινισιζέλη οι βασικές κατηγορίες μεταναστών είναι οι εξής :

«**α)** Υπήκοοι τρίτων χωρών, οι οποίοι εισέρχονται στο κοινοτικό έδαφος παράνομα,

[9] Χλέτσος, κ.ά, [2005], σελ. 9 - 10

από ξηρά, θάλασσα ή αεροπορικώς, είτε χρησιμοποιώντας πλαστά έγγραφα είτε δίχως αυτά, με τη βοήθεια λαθρεμπόρων και διακινητών που ανήκουν σε κυκλώματα οργανωμένου εγκλήματος.

β) Υπήκοοι τρίτων χωρών, οι οποίοι εισέρχονται μεν νόμιμα στο κοινοτικό έδαφος, αλλά παραμένουν πέραν των νόμιμων χρονικών περιθωρίων ή αλλάζουν το λόγο παραμονής τους χωρίς ειδική άδεια (π.χ. από σπουδαστές ή ερευνητές παραμένουν ως παράνομα εργαζόμενοι).

γ) Μια τρίτη ειδική κατηγορία αποτελούν οι αλλοδαποί αιτούντες άσυλο σε μια ευρωπαϊκή χώρα, οι οποίοι παραμένουν αδικαιολόγητα σε αυτήν και μετά τη διοικητική απόρριψη του αιτήματός τους». [10]

1.3 ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η μετανάστευση είναι ένα πολύ παλιό φαινόμενο, το οποίο αφορά μετακινήσεις ατόμων ή ομάδων και παρατηρήθηκε σε όλες τις ηπείρους. Σε κάθε περίπτωση τα αίτια που την προκαλούσαν ή την προκαλούν ακόμα σήμερα εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα που εγκαταλείπουν τα άτομα και σχετίζονται με την οικονομία, την πολιτική, το ξέσπασμα πολέμων, τις μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον της χώρας προέλευσης λόγω φυσικών καταστροφών κ.λ.π.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε αύξηση τέτοιων μετακινήσεων προς τις Η.Π.Α. λόγω της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ στις δεκαετίες που ακολούθησαν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αναπτύσσεται μεταναστευτικό ρεύμα κυρίως προς τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης.

Ειδικότερα, η βασικότερη αιτία των εν λόγω μετακινήσεων σχετίζεται με το διαφορετικό ρυθμό ανάπτυξης κάθε χώρας και κάθε ηπείρου τόσο στον τομέα της βιομηχανίας, της επικοινωνίας κ.λ.π. αλλά και με τα ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά που τη διακρίνουν, καθώς και με τα πολιτικά περιβάλλοντα μέσα στα

[10] Μαραβέγιας, Τσινισιζέλης, [2007], σελ. 423 - 424

οποία εκδηλώνεται το φαινόμενο της μετανάστευσης (δικτατορίες, περιορισμός ελευθεριών, φαινόμενα τρομοκρατίας κ.λ.π.).

Στην Ελλάδα παρατηρήθηκε μεγάλο μεταναστευτικό κύμα μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο προς τη Γερμανία, εξαιτίας των καταστροφών που είχε υποστεί η χώρα κατά τον πόλεμο και που έκανε πολύ δύσκολη την επιβίωση των ανθρώπων, αλλά και κατά την περίοδο της επτάχρονης δικτατορίας, όπου πολλοί Έλληνες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα εξαιτίας του φόβου διώξεων από το καθεστώς. Αλλά και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων μετά την περίοδο 1989 - 1991 παρατηρείται μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα, εξαιτίας των αλλαγών στην Ε.Σ.Σ.Δ. και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, που μεγιστοποιείται μετά τον Πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία.

Φτάνοντας στο σήμερα είναι ολοφάνερο ότι στις περισσότερες περιπτώσεις που εκδηλώνεται το φαινόμενο της μετανάστευσης οι βασικοί λόγοι που την προκαλούν είναι ίδιοι (οικονομικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί), οι παράγοντες όμως που εμπλέκονται είναι πολύ περισσότεροι και σχετίζονται με τις «σχέσεις εξάρτησης και αλληλεξάρτησης των κρατών σε συνθήκες απελευθέρωσης αγορών, κίνησης κεφαλαίων και εργαζομένων, στη βάση της ανισόμετρης οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης», που οδηγούν σε ξέσπασμα πολέμων, αφού «οξύνονται οι ανταγωνισμοί των παραδοσιακά ισχυρών ανταγωνιστών (ιδίως χώρες της Ε.Ε., Η.Π.Α.) για τη διευρυμένη διεθνή αγορά, για το μοίρασμα νέων πλουτοπαραγωγικών πηγών στην Αφρική και την Ασία και για τον έλεγχο των δρόμων μεταφοράς εμπορευμάτων και ενέργειας. Παράλληλα εμφανίζονται νέοι ανταγωνιστές, όπως ιδίως η Κίνα, η Ινδία και η Ρωσία. Σε αυτό το πολύπλοκο πλαίσιο ανταγωνισμών έχουν λάβει χώρα αλληπάλληλες επεμβάσεις των ισχυρών δυνάμεων σε χώρες της Αφρικής και της Ασίας, ενώ ταυτόχρονα υποκινούνται νέοι εμφύλιοι πόλεμοι. Ως αποτέλεσμα της αναπαραγωγής πολέμου και εμφυλίων σε πολλές περιοχές των ηπείρων αυτών, εκατομμύρια ανθρώπων εγκαταλείπουν τις εστίες τους για να σωθούν από τους βομβαρδισμούς, από τη δράση διάφορων ένοπλων ομάδων, από στρατούς κατοχής ή ντόπιους δικτάτορες.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ε.Ε., οι Η.Π.Α. αλλά και άλλες ισχυρές χώρες (Ρωσία κ.λ.π.), ωστόσο, διατείνονται λιγότερο ή περισσότερο ότι οι

ίδιες δεν επιδιώκουν και εν πάση περιπτώσει δεν υποδαυλίζουν τους περιφερειακούς πολέμους. Πόσο όμως αυτό ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα»; [11]

1.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Οι συνέπειες του φαινομένου της μετανάστευσης ποικίλλουν ανάλογα με τους λόγους για τους οποίους εκδηλώνεται το φαινόμενο αλλά και με τη χώρα προέλευσης ή τη χώρα υποδοχής, καθώς και με το χρόνο που παρατηρείται η μετακίνηση πληθυσμών. Σύμφωνα δε με τους Λυμπεράκη και Πελαγίδη (2002), οι συνέπειες της μετανάστευσης είναι συνάρτηση των χαρακτηριστικών της χώρας υποδοχής και των μεταναστών που συρρέουν σ' αυτή. [12]

Οι μετανάστες συμβάλλουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής. Σε πολλές περιπτώσεις, που αφορούν τόσο την Ελλάδα όσο και άλλες χώρες της Ευρώπης, παρατηρήθηκε ότι οι μετανάστες αποτέλεσαν το μοχλό κατασκευής μεγάλων έργων υποδομής και αύξησης της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών.

Οι χαμηλές αμοιβές των μεταναστών όταν απασχολούνται «παράνομα» από τους εργοδότες οδηγούν στη μείωση του κόστους παραγωγής λόγω του μειωμένου εργατικού κόστους, άρα και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων. Βέβαια το θετικό θα ήταν αν όλοι οι μετανάστες απασχολούνταν με βάση την εργατική νομοθεσία, γιατί σ' αυτή την περίπτωση οι εισφορές των εργοδοτών τους θα βοηθούσαν το ασφαλιστικό σύστημα των χωρών (Χλέτσος, 2002). [13] Οι ίδιοι μετανάστες, όμως, δεν αποτελούν μόνο εργατικό δυναμικό για τις χώρες της Ευρώπης αλλά και καταναλωτικό κοινό των χωρών αυτών, βοηθώντας έτσι μαζί με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους πολίτες στην αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης.

Γεγονός, επίσης, αδιαμφισβήτητο είναι ότι οι μετανάστες σε πολλές

[11] Φαϊτάς,, [2015]

[12] Χλέτσος, κ.ά., [2005], σελ. 70

[13] Χλέτσος, κ.α, [2005], σελ. 71

περιπτώσεις «χρησιμοποιούνται» σε επαγγέλματα που οι πολίτες της χώρας υποδοχής δεν επιθυμούν να ασκήσουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το ξαναζωντάνεμα επαγγελμάτων, ακόμη και το ξαναζωντάνεμα ολόκληρων περιοχών που είχαν ερημώσει, κυρίως εξαιτίας της αστυφιλίας (ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδος).

Όσο για τις χώρες προέλευσης των μεταναστών εξαιτίας του φαινομένου της μετανάστευσης, επιτυγχάνουν μείωση της ανεργίας και ταυτόχρονα αύξηση εισροής κεφαλαίων από τους μετανάστες που εργάζονται σε άλλες χώρες.

Δε θα ήταν καθόλου ασφαλές να διατυπώσουμε το ίδιο συμπέρασμα σχετικά με τις συνέπειες σε όλες τις περιπτώσεις μετανάστευσης, γιατί η κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή, καθώς και οι συνθήκες κυρίως στις χώρες υποδοχής αλλά και στις χώρες προέλευσης είναι διαφορετικές, συνεπώς και τα μεγέθη στον τομέα της εργασίας, της απασχόλησης, της ανεργίας, της αύξησης της παραγωγής κ.λ.π. είναι διαφορετικά. Όσον αφορά τον προβληματισμό που αφορά την τυχόν απώλεια θέσεων εργασίας εξαιτίας των μεταναστών επίσης δε θα μπορούσαμε να συμφωνήσουμε ή να διαφωνήσουμε απολύτως χωρίς ειδική μελέτη του φαινομένου.

Η ξενοφοβία είναι μία άλλη συνέπεια, κυρίως της μετανάστευσης, καθώς στις χώρες υποδοχής φτάνουν πολλές φορές ομάδες ανθρώπων από διαφορετικό γλωσσικό, θρησκευτικό, πολιτισμικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα να καλλιεργείται ο ρατσισμός από κατηγορίες πολιτών που αποδίδουν στους παραπάνω την αύξηση της εγκληματικότητας, την απώλεια ή τη μη εύρεση εργασίας, στάση που χειροτερεύει καθώς σε πολλές περιπτώσεις ο αριθμός των μεταναστών είναι άγνωστος, μη καταγεγραμμένος και οι αντίστοιχες μεταναστευτικές πολιτικές των χωρών υποδοχής ανύπαρκτες. Παρόλα αυτά τα κράτη που δεν έχουν δει σοβαρά ως σήμερα το μεταναστευτικό φαινόμενο μέσα από την άσκηση σοβαρών πολιτικών οφείλουν να το κάνουν σύντομα, καθώς κυρίως λόγω της παγκοσμιοποίησης η μετακίνηση πληθυσμών δε θα πάψει να υφίσταται ούτε είναι εύκολο να σταματήσει με τείχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

2.1 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως έχουμε αναφέρει, η Ελλάδα κυρίως μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ως την πτώση της επτάχρονης δικτατορίας το 1974 αποτέλεσε χώρα προέλευσης μεταναστών για λόγους οικονομικούς αλλά και πολιτικούς. Μετά το 1974 και ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 1990, η Ελλάδα μετατρέπεται από χώρα προέλευσης σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Η δεκαετία του 1990 συνδέεται για την Ελλάδα με την επιστροφή ομογενών (παλινοστούντων) από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αλλά και με εισροές μεταναστών από χώρες της Μέσης Ανατολής, της Αλβανίας κ.λ.π. Σε αυτό συνέβαλε κυρίως η θέση της ως ισχυρή οικονομία στα Βαλκάνια και στη Μέση Ανατολή.

«Ειδικά σε σχέση με το μεταναστευτικό ρεύμα της περιόδου μετά το 1990 στην Ελλάδα αξίζει να καταγραφούν ορισμένα στοιχεία. Παρότι είναι δεδομένο ότι υπάρχουν διαστρωματώσεις ανάμεσα στους ίδιους τους μετανάστες, είναι γενικά διαπιστωμένο ότι σε σχέση με τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσής τους αντιμετωπίζουν διακρίσεις. Σε όλες τις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, οι αμοιβές των μεταναστών υπολογίζονται κατώτερες των Ελλήνων εργαζομένων σε ποσοστό που φτάνει μέχρι 40%. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με μελέτες που έχουν γίνει από το ΙΝ.Ε. της Γ.Σ.Ε.Ε., το 2005 οι υποασχολούμενοι ήταν κατά 61,07% μετανάστες, έναντι 45,17% των Ελλήνων. Αναφορικά με τη συμβολή των μεταναστών στο ασφαλιστικό σύστημα, το 2005 υπήρχαν 237.174 μετανάστες ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. σε σύνολο 2.219.304 ασφαλισμένων, δηλαδή ποσοστό 10,6%. Το 80% των μεταναστών κατά το έτος 2005, που αφορά η εν λόγω έρευνα, είναι σε εργάσιμη ηλικία, έναντι 69% των Ελλήνων, ενώ οι μετανάστες έφτασαν το 2005 να αποτελούν περίπου τα 10% του εργατικού δυναμικού. Το 90% ήταν μισθωτοί και αποτελούσαν το 13% των μισθωτών συνολικά στην Ελλάδα. Από τους μετανάστες που έχουν ιδρύσει δική τους επιχείρηση 20.000 περίπου είναι Αλβανοί πολίτες (ποσοστό 5 – 7% του συνόλου των Αλβανών μεταναστών), δραστηριοποιούνται δε κατά κανόνα στο λιανικό εμπόριο (39,3%), το χονδρικό εμπόριο (31,4%) και τις κατασκευές (19,8) (Στοιχεία του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας). Σημαντική ανισότητα, τέλος, καταγράφεται και

ως προς τη φροντίδα της υγείας και την πρόνοια». [14]

2.1.1 ΑΙΤΙΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα υποδοχής για μετανάστες από όλες τις ηπείρους. Το φαινόμενο μπορεί να ερμηνευθεί αν κανείς εξετάσει κατά κύριο λόγο τη γεωγραφική θέση της όσο και τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σ' αυτή τις δεκαετίες μετά το 1980. Όσον αφορά τη γεωγραφική της θέση, η Ελλάδα αποτέλεσε από αιώνες πριν το εμπορικό και οικονομικό σταυροδρόμι, καθώς επίσης και το σταυροδρόμι πολιτισμών τριών ηπείρων : της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Δε θα ήταν, λοιπόν, δύσκολο να αντιληφθεί κανείς το λόγο για τον οποίο εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι την επιλέγουν ως και τις μέρες μας είτε ως τόπο προορισμού, προκειμένου να εγκατασταθούν σ' αυτόν, είτε ως τόπο μετάβασης από τη μία ήπειρο στην άλλη. Και δεν αναφερόμαστε μόνο σε όσους μετακινούνται έχοντας τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα αλλά και σε εκείνους που δεν τα διαθέτουν. Επιπλέον, τα χιλιάδες χιλιόμετρα ακτογραμμής της Ελλάδας ήταν ανθρωπίνως αδύνατον να φυλαχθούν και να ελεγχθούν από τις ελληνικές αρχές, όπως και η περιοχή του Έβρου, που αποτελεί πέρασμα από την Τουρκία και από τα Βαλκάνια προς την Ελλάδα. Μόλις τα τελευταία χρόνια γίνεται μια σοβαρή προσπάθεια επαρκούς ελέγχου, με τη συνδρομή της Ε.Ε., καθώς τα σύνορα της χώρας αποτελούν και τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Ανατολή.

Μετά τη μεταπολίτευση η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα με σταθερό πολιτικό δημοκρατικό περιβάλλον και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, ελκύνοντας έτσι πολίτες από χώρες με έλλειμμα δημοκρατίας, πολιτικές αναταραχές ή ακόμα από χώρες που είχαν εμπλακεί σε πολέμους. Οι ομάδες αυτές προέρχονταν τόσο από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες διένυαν μια περίοδο πολιτικής μετάβασης όσο, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 1990, και από τη γειτονική Αλβανία, στην οποία οι κάτοικοί της βίωναν ένα καταπιεστικό πολιτικό καθεστώς σε συνθήκες μεγάλης φτώχειας. Έτσι η Ελλάδα μπορούσε ν' αποτελέσει γι' αυτούς έναν τόπο ελευθερίας, που πρόσφερε εργασία με χαμηλές αποδοχές αλλά και με εξίσου χαμηλές απαιτήσεις

[14] Φαϊτάς, [2015]

ως προς την εξειδίκευση.

2.2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

«Η διεύρυνση της μεταναστευτικής εισροής στην Ελλάδα και η αυξανόμενη σημασία του φαινομένου της μετανάστευσης για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. συνδυάστηκε με την υιοθέτηση πολιτικών ρύθμισής της (Baganos, 2004). Ως τα μέσα της δεκαετίας του 1970, με τον όρο μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα εννοούσαμε τα μέτρα εκείνα που αφορούσαν τους Έλληνες μετανάστες. Καθώς, όμως, η οικονομία της Ελλάδας αναπτυσσόταν και το διεθνές περιβάλλον διαρκώς μεταβαλλόταν (Ανατολική Ευρώπη, Μέση Ανατολή, χώρες Αφρικής), η χώρα είχε μια ανάγκη από ένα νέο θεσμικό πλαίσιο πρωτόγνωρο για την εποχή και το οποίο άρχισε να αναπτύσσεται κυρίως με αφορμή την επιστροφή Ελλήνων μεταναστών – παλιννοστούντων. Εξαιτίας, βέβαια, του γεγονότος ότι κατά τις επόμενες δεκαετίες οι μετανάστες που εισέρεαν στη χώρα ήταν κυρίως οικονομικοί μετανάστες και στις περισσότερες περιπτώσεις παράνομοι, το θεσμικό αυτό πλαίσιο προσανατολίστηκε σε ζητήματα που αφορούσαν μεν «την είσοδο, την παραμονή και την εργασία τους αλλά και τη νομιμοποίησή τους στην Ελλάδα». [15]

2.2.1 ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ : ΑΠΟ ΤΟ Ν. 1975/1991 ΣΤΟ Ν. 4251/2014

Οι μεταναστευτικοί νόμοι που ίσχυσαν διαδοχικά στην Ελλάδα μετά το 1990 έως το 2010 είναι οι εξής :

- «**Νόμος 1975/1991** με τίτλο *Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων και άλλες διατάξεις*. Μέχρι τότε υπήρχε μόνο ο Ν. 4310/1929, ο οποίος ήταν ανεπαρκής, αφού αφορούσε ζητήματα των προσφύγων από τη Μικρά Ασία. Ο νέος Ν. 1975/1991 καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα

[15] Μπάγκαβος, Καψάλης, σελ. 69, στο Μπάγκαβος, Παπαδοπούλου, Συμεωνάκη «*Μετανάστευση και παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες στην Ελλάδα*»

αλλά και απέλαση όσων είναι χωρίς νομικές διατυπώσεις. Η ποινή φυλάκισης έως 5 χρόνια προβλέπεται με το νόμο αυτό για όποιον εισέρχεται παράνομα στην Ελλάδα [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 35].

- **Νόμος 2910/2001** με τίτλο *Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια - Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις*. Παρόλο που ο Ν. 1975/1991 ήταν αυστηρός, αυξήθηκε η παράνομη εισροή μεταναστών και δημιουργήθηκε η ανάγκη για αντιμετώπιση του ζητήματος, αναγνωρίζοντας ότι οι μετανάστες συμβάλουν στην οικονομία και στην κοινωνία. Ο νέος νόμος μεταφέρει τη μεταναστευτική πολιτική από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Παράλληλα, μειώνεται από 15 σε 2 έτη ο απαιτούμενος χρόνος διαμονής του μετανάστη για το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση. Οι ανήλικοι μετανάστες αποκτούν δικαίωμα στην υποχρεωτική εκπαίδευση και κατοχυρώνεται η πρόσβαση των μεταναστών στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας. Επίσης ο νόμος ρυθμίζει την πολιτογράφηση [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 36].
- **Νόμος 3386/2005** με τίτλο *Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια*, ο οποίος θεωρείται βασικό νομοθέτημα της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής. Με το νέο νόμο μειώνεται η γραφειοκρατία, ενοποιώντας την άδεια εργασίας και διαμονής μεταναστών σε ένα έγγραφο. Γίνεται προσπάθεια νομιμοποίησης παράτυπων μεταναστών και ενσωματώνεται η κοινοτική οδηγία 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών. Επίσης, ενσωματώνεται η κοινοτική οδηγία 2003/109 για το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος αλλοδαπού με συμπλήρωση πενταετούς διαμονής στην Ελλάδα και γνώση της ελληνικής γλώσσας, πολιτισμού και ιστορίας. Παράλληλα, προβλέπονται ποινικές, οικονομικές και διοικητικές κυρώσεις για όσους παρέχουν υπηρεσίες σε παράνομους μετανάστες / υπηκόους τρίτων χωρών [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 37].
- **Νόμος 3386/2007** με τίτλο *Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών*,

Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Με το νόμο αυτό διευκολύνονται οι μετανάστες στην εξαγορά του 20% των ενσήμων που απαιτείται να συμπληρώσουν για να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους. Επίσης, οι γονείς μεταναστών μπορούν να νομιμοποιούνται όταν τα παιδιά τους φοιτούν στην πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 38].

- **Νόμος 3838/2010** με τις προϋποθέσεις απόκτησης ελληνικής ιθαγένειας. Τροποποιείται ο *Κώδικας ελληνικής ιθαγένειας*, ο οποίος βασιζόταν στην αρχή του δίκαιου του αίματος. Με το νέο νόμο τα παιδιά μεταναστών αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια, με τη γέννησή τους στην Ελλάδα, με προϋπόθεση ότι οι δύο γονείς διαμένουν στην Ελλάδα μόνιμα και νόμιμα για 5 συνεχόμενα έτη. Επίσης, παιδιά μεταναστών, τα οποία έχουν παρακολουθήσει τουλάχιστον 6 έτη ελληνικού σχολείου και κατοικούν μόνιμα και νόμιμα στη χώρα, δικαιούνται την ελληνική ιθαγένεια. Οι αλλοδαποί, οι οποίοι επιθυμούν την πολιτογράφηση ως Έλληνες, θα πρέπει να διαμένουν νόμιμα για 7 συνεχόμενα έτη, να έχουν λευκό ποινικό μητρώο, γνώση ελληνικών, ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή αλλά και εξοικείωση με τους θεσμούς του πολιτεύματος [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 38 - 39]». [16]

Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών Δ.Δ. και Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών, Βασίλης Φαϊτάς, στα πλαίσια εισήγησής του στο 1^ο Συνέδριο της Ένωσης Δικαίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (Ε.Δ.Α.Μ.), παρουσιάζει μία εκτενέστερη ανάλυση των παραπάνω νόμων, που αφορούν το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα για τη μετανάστευση, ως εξής : «Οι παραπάνω νόμοι (Ν. 1975/1991, Ν. 2910/2001, Ν/ 3386/2005, Ν. 3536/2007) σκιαγραφούν γενικά τη διαχρονική ισχύ ενός αυστηρού πλαισίου νομιμοποίησης. Βεβαίως δεν παραγνωρίζεται το γεγονός ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των ανωτέρω νομοθετημάτων. Ιδίως αναφορικά με το ότι οι διατάξεις του πρώτου από αυτά ήταν εμφανώς αστυνομικού χαρακτήρα (π.χ. η αρμοδιότητα χορήγησης της άδειας παραμονής ανήκε σε αστυνομικές αρχές, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης είχε ευρύτατες αρμοδιότητες ανάκλησής της – π.χ. άρθρα

[16] <https://el.wikipedia.org/>

12 και επόμε.). Ωστόσο και οι καινοτομίες που επέφεραν οι μεταγενέστεροι νόμοι, οι σημαντικότερες από τις οποίες ήταν ιδίως η πρόβλεψη δικαιωμάτων ανηλίκων στις βαθμίδες της εκπαίδευσης (άρθρο 40 του Ν. 2910/2001), η μεταφορά της αρμοδιότητας της έκδοσης των αδειών παραμονής από τις αστυνομικές αρχές στην Περιφέρεια (άρθρο 8 παρ. 7 του Ν. 2910/2001), η πρόβλεψη με το Ν. 2910/2001 λεπτομερειακών διατάξεων για επιμέρους «τύπους» αδειών (π.χ. άρθρα 28 και επόμε. για την οικογενειακή συνένωση, άρθρο 37 παρ. 4 για την περίπτωση της αδυναμίας απομάκρυνσης αλλοδαπού από την ελληνική επικράτεια για λόγους ανθρωπιστικής φύσης), η πρόβλεψη ακολούθως με το Ν. 3386/2005 νέων «τύπων» αδειών, όπως π.χ. η άδεια σε θύματα εμπορίας ανθρώπων (άρθρα 46 και επόμε.), η εξειδίκευση με τον ίδιο νόμο των λόγων ανθρωπιστικής φύσης που δικαιολογούν τη χορήγηση άδειας (άρθρο 44), η θεσμοθέτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος (άρθρα 67 και επόμενα του Ν. 3386/2005) κ.λ.π., δεν ήταν ικανές να επιλύσουν τα πλέον καιρία ζητήματα των μεταναστών και των οικογενειών τους, παρά αντιστοιχούσαν σε ορισμένες εκσυγχρονιστικές ανάγκες που αντικειμενικά αναφύονταν από την παρουσία μεγάλου αριθμού μεταναστών στη χώρα. Για παράδειγμα, η αλματώδης αύξηση του αριθμού των παιδιών μεταναστών που ζούσαν στην Ελλάδα έθετε επιτακτικά εκ των πραγμάτων το ζήτημα της ένταξής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα προκειμένου, πέραν των άλλων, να αποκτήσουν και τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να είναι αξιοποιήσιμοι ως εργατικό, τεχνικό κ.λ.π. προσωπικό. Ιδίως όμως οι παραπάνω καινοτομίες δεν αντιμετώπιζαν συνολικά το ζήτημα της νομιμοποίησης ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών, οι οποίοι ζούσαν και εργάζονταν πολλά χρόνια στην Ελλάδα, χωρίς να έχουν εμπλακεί σε παράνομες δραστηριότητες, πλην όμως δεν είχαν πετύχει να αποκτήσουν τίτλο παραμονής. Γενικά οι διαδικασίες χορήγησης και ανανέωσης των αδειών παραμονής ή της απόκτησης του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος ήταν χρονοβόρες, πολύπλοκες και δαπανηρές και η πράξη απέδειξε ότι αρκετοί μετανάστες ωθήθηκαν σε συναλλαγές με διάφορα κυκλώματα προκειμένου να εξασφαλίσουν κάποιο τίτλο παραμονής, πέφτοντας συχνά και οι ίδιοι θύματα των κυκλωμάτων. Οι παραπάνω νόμοι αντανάκλουν τη στρατηγική της επιλεκτικής αποδοχής των μεταναστών από μέρους της Πολιτείας. Έτσι περιείχαν ρυθμίσεις, οι οποίες, ανάλογα με την οικονομική συγκυρία, την πορεία της ανεργίας ή τις ανάγκες επιμέρους τομέων της Οικονομίας, μπορούσαν να λειτουργούν κατά τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται προσέλκυση μεταναστών ως φθηνή εργατική δύναμη για

συγκεκριμένους κλάδους (π.χ. Ολυμπιακά Έργα, εποχιακοί εργάτες κ.λ.π.), γενικά όμως υπήρχε η βάση της αποτροπής εισόδου στη χώρα όσων μεταναστών δεν εξυπηρετούσαν τις ανάγκες της Οικονομίας. Η αυστηρότητα αντανακλάται και στις ρυθμίσεις εκείνες που επέτρεπαν την απέλαση για οποιαδήποτε (έστω και ήσσονος σημασίας) παράβαση του εκάστοτε ισχύοντος μεταναστευτικού νόμου (π.χ. άρθρο 44 παρ. 1 β' του Ν. 2910/2001 και άρθρο 76 παρ. 1 β' του Ν. 3386/2005). Όσοι μετανάστες τελικά δεν κατάφερναν να νομιμοποιηθούν αντιμετώπιζονταν ακόμη πιο αυστηρά. Προβλέφθηκαν κυρώσεις σε βάρος των ίδιων (άρθρο 50 παρ. 1 Ν. 2910/2001 και ακολούθως άρθρο 83 του Ν. 3386/2005), αλλά και των εργοδοτών που τους απασχολούσαν (π.χ. άρθρο 53 παρ. 3 και 4 του Ν. 2910/2001 και ακολούθως άρθρο 86 παρ. 3 και 4 του Ν. 3386/2005) με αποτέλεσμα την ενθάρρυνση της αδήλωτης εργασίας. Οι μετανάστες αυτοί ήταν «παράνομοι» κι όταν προσπαθούσαν να καλύψουν τις στοιχειώδεις βιοτικές τους ανάγκες, αφού για παράδειγμα απαγορεύονταν, επ' απειλή κυρώσεων, σε δημόσιους υπαλλήλους ή υπαλλήλους ΔΕΚΟ να τους παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες (άρθρο 51 του Ν. 2910/2001 και ακολούθως άρθρο 84 παρ. 1 του Ν. 3386/2005) ή σε ιδιώτες να εκμισθώνουν ακίνητα σε αυτούς (άρθρο 54 παρ. 1 του Ν. 2910/2001 και ακολούθως άρθρο 87 παρ. 1 του Ν. 3386/2005). Ένα τέτοιο πλαίσιο όμως αποτελεί αντικειμενικά βάση αναπαραγωγής ορισμένης μορφής εγκληματικότητας (π.χ. πλαστογραφία κ.λ.π.), εγκυμονεί κινδύνους (π.χ. κλοπή ρεύματος) και πάντως αντικειμενικά ενθαρρύνει τη δραστηριοποίηση παράνομων κυκλωμάτων εκμεταλλευτών των μεταναστών. Δεν είναι εύκολο να δικαιολογηθεί κοινωνικο-νομικά η σύνδεση της παροχής ορισμένων βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, όπως είναι η ηλεκτροδότηση, με τη νομιμότητα της παραμονής. Αξίζει και μια επισήμανση : Με το άρθρο 31 παρ. 2 του Ν. 1975/1991 απαγορευόταν σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, καθώς και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου να δέχονται για εξέταση αίτημα αλλοδαπού που βρισκόταν στο ελληνικό έδαφος, αν ο τελευταίος δεν είχε άδεια παραμονής. Ωστόσο, από την παραπάνω απαγόρευση, εξαιρέθηκαν τα πιστωτικά ιδρύματα. Τους πιο πάνω νόμους διαδέχθηκε ο νέος Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν. 4251/2014). Ο Κώδικας αυτός προφανώς δεν αντιμετωπίζει τα οξυμένα προβλήματα των μεταναστών σήμερα. Ενσωματώνει τη βασική αντίληψη των προηγούμενων νόμων, μάλιστα προσαρμόζει ακόμη περισσότερο τις διαδικασίες εισόδου εποχιακών μεταναστών εργατών στις ανάγκες των εργοδοτών (βλ. π.χ. άρθρο 13), ενώ δεν

αποσυνδέει την ανανέωση της άδειας από την κτήση ορισμένων ενσήμων (άρθρο 15 παρ. 2 γ' και 136 παρ. 6 σύμφωνα με το οποίο «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας καθορίζεται ο ελάχιστος αριθμός ημερομισθίων ή το ελάχιστο χρονικό διάστημα ασφάλισης, ανά ασφαλιστικό φορέα, όπου αυτό απαιτείται για την ανανέωση των αδειών διαμονής του παρόντος, τα απαιτούμενα, κατά περίπτωση, αποδεικτικά, καθώς και κάθε σχετικό θέμα»). Το σημαντικότερο όμως είναι ότι δεν αντιμετωπίζει το καίριο πρόβλημα των χιλιάδων μεταναστών που ζουν και εργάζονται χρόνια στην Ελλάδα, αλλά δεν έχουν καταφέρει να νομιμοποιηθούν. Πολύ περισσότερο ο Κώδικας αυτός δεν μπορεί να δώσει λύσεις για τους προερχόμενους από εμπόλεμες ζώνες και εγκλωβισμένους στην Ελλάδα από τον Κανονισμό «Δουβλίνο II» μετανάστες και πρόσφυγες. Εξάλλου, το όλο πλαίσιο παραμένει αυστηρό. Διατηρούνται οι κυρώσεις σε βάρος όσων απασχολούν μετανάστες χωρίς άδεια διαμονής (άρθρο 28 παρ. 3 και 4), εξακολουθεί να απαγορεύεται η εκμίσθωση ακινήτων σε υπήκοο τρίτης χώρας που δεν κατέχει άδεια διαμονής ή ταξιδιωτικό έγγραφο (άρθρο 29 παρ. 1), εξακολουθεί επίσης να απαγορεύεται σε δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, οργανισμούς και επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε πολίτες τρίτης χώρας, οι οποίοι δεν αποδεικνύουν ότι έχουν εισέλθει και διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα (άρθρο 26 παρ. 1)». [17]

2.2.2 ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιδιαίτερα τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, εκτός από το θεσμικό πλαίσιο που ήταν απαραίτητο για την αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα, απαραίτητη ήταν και η δημιουργία ή η ανασυγκρότηση υπηρεσιών, που θα αποτελούσαν την υποστηρικτική βάση στο παραπάνω θεσμικό πλαίσιο. Έτσι, νέες διευθύνσεις και τμήματα προβλέφθηκαν στα οργανογράμματα των υπουργείων, ώστε

[17] Φαϊτάς, [2015]

να αντιμετωπιστούν ζητήματα που προέκυπταν από το συνεχώς αυξανόμενο φαινόμενο της μετανάστευσης στη χώρα. Ειδικότερα :

1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

«Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής ανάγονται στα παρακάτω θέματα, που κατανέμονται στα Τμήματά της ως εξής :

A) Τμήμα Μεταναστευτικής Πολιτικής

1. Υποβολή εισηγήσεων και προτάσεων για το σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας.
2. Συλλογή, επεξεργασία, μελέτη και αξιολόγηση των στοιχείων και πληροφοριών που αφορούν την είσοδο και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στη χώρα.
3. Προετοιμασία, σχεδιασμός, συμμετοχή και συμβολή στην υποβολή και υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, προγραμμάτων στο πλαίσιο του Ο.Η.Ε. καθώς και άλλων διεθνών οργανισμών, σχετικά με τη διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου.
4. Συντονισμός της λειτουργίας, οργάνωση και εν γένει διοικητική μέριμνα για τους χώρους προσωρινής φιλοξενίας των λαθρομεταναστών και των αιτούντων άσυλο, καθώς και για τους ειδικούς χώρους παραμονής αλλοδαπών.
5. Καθορισμός του τύπου και του περιεχομένου α) των αδειών διαμονής, β) των αιτήσεων για χορήγηση άδειας διαμονής, γ) των σχετικών βεβαιώσεων και δ) του μητρώου υπηκόων τρίτων χωρών.

B) Τμήμα Νομοθετικού Συντονισμού και Ελέγχου

1. Προετοιμασία, εισήγηση και κατάρτιση νομοσχεδίων, προεδρικών διαταγμάτων, κανονιστικών πράξεων και εγκυκλίων.
2. Προετοιμασία, εισήγηση και συμμετοχή στην επεξεργασία διακρατικών συμβάσεων και διακρατικών συμφωνιών για θέματα μετανάστευσης.
3. Παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας για την είσοδο και διαμονή των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα.

4. Συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους φορείς σε θέματα εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα.
5. Συντονισμός και εποπτεία των περιφερειακών υπηρεσιών Αλλοδαπών και Μετανάστευσης.
6. Διενέργεια ελέγχων και βεβαίωση παραβάσεων της νομοθεσίας για τη διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια.
7. Μέριμνα για την τροφοδότηση του δικτυακού τόπου της Διεύθυνσης στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών.

Γ) Α΄ Τμήμα Χορήγησης Αδειών Διαμονής

1. Χορήγηση ή ανανέωση αδειών διαμονής :
 - α) για ανθρωπιστικούς ή εξαιρετικούς λόγους,
 - β) για λόγους δημοσίου συμφέροντος,
 - γ) σε θύματα εμπορίας ανθρώπων και
 - δ) σε μέλη ξένων αρχαιολογικών σχολών.
2. Επιμέλεια της συγκρότησης και γραμματειακή υποστήριξη της Επιτροπής του άρθρου 89 παρ. 1 του ν.3386/2005.

Δ) Β΄ Τμήμα Χορήγησης Αδειών Διαμονής Στελεχών Εταιρειών

1. Χορήγηση ή ανανέωση αδειών διαμονής σε στελέχη εταιρειών και στα μέλη της οικογένειάς τους.
2. Χορήγηση ή ανανέωση της άδειας διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών για την ανάπτυξη επενδυτικής δραστηριότητας.
3. Μέριμνα, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία, για την τήρηση μητρώου των παραπάνω εταιρειών.

Ε) Τμήμα Γραμματειακής Υποστήριξης και Παροχής Πληροφοριών.

1. Διακίνηση της αλληλογραφίας.
2. Επικύρωση αντιγράφων και φωτοαντιγράφων οποιωνδήποτε εγγράφων ή δικαιολογητικών που τηρούνται στο αρχείο ή επιδεικνύονται από τους συναλλασσόμενους.
3. Οργάνωση, ταξινόμηση και τήρηση του αρχείου.
4. Παροχή πληροφοριών στους πολίτες και εποπτεία έκδοσης και διακίνησης πάσης

φύσεως εντύπων». [18]

2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

«Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης ανάγονται στα παρακάτω θέματα, που κατανέμονται στα Τμήματά της ως εξής :

A) Τμήμα Σχεδιασμού:

1. Σχεδιασμός της πολιτικής κοινωνικής ένταξης μεταναστών.
2. Συλλογή, επεξεργασία και αξιολόγηση των σχετικών πληροφοριών.
3. Κατάρτιση και παρακολούθηση της εφαρμογής σχεδίων νόμου, προεδρικών διαταγμάτων και λοιπών κανονιστικών πράξεων.
4. Συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας πολιτών, για την εκπόνηση μελετών και την κατάρτιση και τον συντονισμό ολοκληρωμένων προγραμμάτων.
5. Εκπροσώπηση της χώρας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, καθώς και επεξεργασία διακρατικών συμβάσεων και συμφωνιών.
6. Προετοιμασία, υποβολή προτάσεων και σύμπραξη στην υποβολή ευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων.

B) Τμήμα Εφαρμογής:

1. Συντονισμός και εποπτεία των περιφερειακών υπηρεσιών για την αποτελεσματική προώθηση δράσεων και πρωτοβουλιών σχετικών με την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.
2. Παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής και των αναγκών χρηματοδότησης σχετικών προγραμμάτων.
3. Υλοποίηση ενημερωτικών εκστρατειών, συνεδρίων, ημερίδων και λοιπών δράσεων επικοινωνιακού χαρακτήρα εντός της χώρας, με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας υποδοχής και προβολή της σχετικής εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς νομοθεσίας και πολιτικής.

Γ) Τμήμα Ένταξης Ομογενών και λοιπών Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων:

[18] <http://www.ypes.gr/el/>

1. Σχεδιασμός πολιτικής σε θέματα κοινωνικής ένταξης ομογενών και λοιπών ευπαθών κοινωνικών ομάδων.
2. Συλλογή, επεξεργασία και αξιολόγηση των σχετικών πληροφοριών.
3. Κατάρτιση και παρακολούθηση της εφαρμογής σχεδίων νόμου, προεδρικών διαταγμάτων και λοιπών κανονιστικών πράξεων.
4. Συντονισμός και εποπτεία των περιφερειακών υπηρεσιών για την αποτελεσματική προώθηση σχετικών δράσεων και πρωτοβουλιών.
5. Συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας πολιτών, για την εκπόνηση μελετών και την κατάρτιση και τον συντονισμό ολοκληρωμένων προγραμμάτων.
6. Εκπροσώπηση της χώρας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, καθώς και επεξεργασία διακρατικών συμβάσεων και συμφωνιών.
7. Προετοιμασία, υποβολή προτάσεων και σύμπραξη στην υποβολή ευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων.
8. Υλοποίηση ενημερωτικών εκστρατειών, συνεδρίων και ημερίδων, με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας υποδοχής και προβολή της σχετικής εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς νομοθεσίας και πολιτικής». [19]

**3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ – ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ**

4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

**5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

6. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

7. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

8. ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ Ο.Η.Ε.

9. ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

**10. ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ**

[19] <http://www.ypes.gr/el/>

2.2.3 ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (Μ.Κ.Ο.) ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η αύξηση των εισροών μεταναστών στη χώρα, το μη ολοκληρωμένο και σε πολλές περιπτώσεις ανύπαρκτο θεσμικό πλαίσιο, συνέβαλε στη δημιουργία Μ.Κ.Ο. που στόχο τους είχαν, σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζουν, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικά τη βοήθεια στους μετανάστες μέσα από την κατάθεση προτάσεων και την άσκηση πιέσεων προς τις ελληνικές κυβερνήσεις. Έτσι παρατηρήθηκε σε πολλές περιπτώσεις νόμοι που ψηφίστηκαν και αφορούσαν διάφορους τομείς της ζωής των μεταναστών (διαμονή, εργασία κ.λ.π.), να δεχθούν κριτική από Μ.Κ.Ο. (Ν. 3386/2005, Ν.3536/2007), «οι οποίες τους προσάπτουν ότι επιμένουν να αγνοούν την πλειοψηφία των μην κανονικών μεταναστών, ότι δεν ενσωματώνουν αποτελεσματικά στην εθνική νομοθεσία τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την οικογενειακή επανένωση και το καθεστώς των μακράς διάρκειας διαμενόντων κ.λ.π.». [20]

Όπως και σε άλλες περιπτώσεις, έτσι και στα θέματα της μετανάστευσης, πάντως, οι Μ.Κ.Ο. δεν μπορούν να υποκαταστήσουν ούτε την κυβέρνηση ούτε τις υπηρεσίες που σχετίζονται με το μεταναστευτικό ζήτημα, αν και οι προσπάθειές τους σε επίπεδο νομικής και ψυχολογικής υποστήριξης, σε θέματα νομοθεσίας κ.λ.π. είναι βοηθητικές και οι απόψεις τους επικοινωνητικές για τους κρατικούς φορείς που εμπλέκονται με την οργάνωση και επίλυση θεμάτων που προκύπτουν και αφορούν εισροές μεταναστών στην Ελλάδα.

2.3 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ : ΒΑΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

«Το 2015 περισσότεροι από 643.000 μετανάστες και πρόσφυγες κατέφθασαν στην Ευρώπη μέσω της Μεσογείου, ανακοίνωσε πρόσφατα (20.10.2015) η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες. Από αυτούς 502.500 περίπου έφθασαν στην Ελλάδα. Με νεώτερη ανακοίνωσή της η Ύπατη Αρμοστεία επισημαίνει ότι περισσότεροι από τους μισούς από τους μετανάστες που κατέφθασαν στην Ευρώπη

[20] Τριανταφυλλίδου, Ρώπα, [2009], σελ. 198

φέτος από τη Μεσόγειο είναι Σύριοι (στην Ελλάδα, οι Σύριοι αντιπροσωπεύουν το 64% των αφίξεων). Τον Οκτώβριο του 2015, περισσότεροι από 160.000 άνθρωποι έφθασαν στη Λέσβο, 22.000 στη Χίο, 21.500 στη Σάμο και περίπου 7.500 στη Λέρο, σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης. Η εισροή στο μεταξύ συνεχίζεται με αμείωτη ένταση». [21]

«Οι συνέπειες των μεταναστευτικών ροών τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες αποστολής αλλά και στους ίδιους τους μετανάστες είναι σημαντικές. Παρατηρούνται αλλαγές στο αξιακό σύστημα, στις κοινωνικές συμπεριφορές, στις ανθρώπινες και εργασιακές σχέσεις, στις πολιτικές γενικά. Όταν μάλιστα ο όγκος των μεταναστών που εγκαθίστανται σε μια χώρα είναι μεγάλος, τότε οι διαφοροποιήσεις είναι ιδιαίτερα εμφανείς». [22]

Και στην περίπτωση της Ελλάδας συνέβησαν τέτοιες αλλαγές τις τελευταίες δεκαετίες εξαιτίας των μεγάλων εισροών μεταναστών, αλλαγές που κατέστησαν αναγκαίες πολιτικές και μέτρα που θα δημιουργήσουν το απαραίτητο υπόβαθρο για την ενσωμάτωση και χωρίς προβλήματα ένταξη των παραπάνω στην ελληνική κοινωνία σε επίπεδο εργασιακό, μορφωτικό, κοινωνικό κ.λ.π. Η Ελλάδα βέβαια δεν ήταν ποτέ προετοιμασμένη επαρκώς για τέτοιου μεγέθους εισροές σε επίπεδο θεσμών, κοινωνικών υπηρεσιών κ.λ.π. Ιδιαίτερα σήμερα γίνεται αντιληπτό, ακόμη και σε όσους αποτελούν τους «θεατές» αυτής της κατάστασης, ότι η Ελλάδα από μόνη της δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίσει το πλήθος των ομάδων που μετακινούνται προς την Ευρώπη, έχοντας ως πέρασμα τη χώρα μας, χωρίς τη βοήθεια και τη συνεργασία και των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με την εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέματα μετανάστευσης, Νατάσα Μπερτρό, «Η Ελλάδα δεν είναι μόνη. Εργαζόμαστε με τις ελληνικές Αρχές για να αυξήσουμε τις δυνατότητες υποδοχής προσφύγων στις 50.000 θέσεις ως το τέλος του χρόνου, ένα μεγάλο δε μέρος αυτής της προσπάθειας στηρίζει η Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, μέσω της επιδότησης

[21] Φαϊτάς, [2015]

[22] Κασιμάτη, [2003], σελ. 44, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

ενοικίων». [23] Απαραίτητη όμως προς την κατεύθυνση αυτή είναι και η συνεργασία των χωρών που «χρησιμοποιούνται» ως προηγούμενος σταθμός από την Ελλάδα (π.χ. Τουρκία). Σύμφωνα με άρθρο της [naftemporiki.gr](http://www.naftemporiki.gr) «σχέδιο για την απευθείας μεταφορά ενός περιορισμένου αριθμού προσφύγων από την Τουρκία στα κράτη – μέλη της Ε.Ε. επεξεργάζεται η Κομισιόν, σύμφωνα με κορυφαίους Ευρωπαίους αξιωματούχους. Στο πλαίσιο της συμφωνίας μεταξύ των δύο πλευρών, η Κομισιόν σχεδιάζει ένα περιορισμένης κλίμακας σχέδιο απευθείας μετεγκατάστασης των προσφύγων από τα κέντρα φιλοξενίας της Τουρκίας, του Λιβάνου και της Ιορδανίας στα κράτη της Ε.Ε.».

[24] Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να έχει ως απώτερο στόχο της τη δημιουργία μηχανισμών ελέγχου, την ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών καταγραφής μεταναστών και αναγκών εργατικού δυναμικού, ώστε η είσοδος, η εγκατάσταση ή η προώθηση μεταναστών προς την Ευρώπη να γίνεται με τρόπο ορθό, να μη δημιουργεί, όσο είναι αυτό δυνατόν, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα και να εξαλείψει κάθε σκέψη ρατσισμού, ξενοφοβίας και μορφών καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

3.1 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

«Κατά τις πρώτες δεκαετίες της περιόδου της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης που ακολούθησε το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα βορειοδυτικά κράτη - μέλη της Ε.Ε. μετατράπηκαν από χώρες αποστολής (για παράδειγμα προς τις Η.Π.Α., την Αυστραλία και τον Καναδά) σε χώρες υποδοχής μεταναστών». [25] Αυτό συνέβη κατά κύριο λόγο εξαιτίας των οικονομικών προβλημάτων σε τρίτες χώρες, γεγονός που είχε ως συνέπεια την αναζήτηση εργασίας από πολίτες αυτών των χωρών σε χώρες της Ε.Ε., αλλά και εξαιτίας των ένοπλων συγκρούσεων και των πολέμων σε χώρες της Αφρικής και της Ασίας, που ώθησαν ομάδες ατόμων να αναζητήσουν στη

[23] <http://www.tovima.gr/>

[23] <http://www.naftemporiki.gr/>

[25] Τριανταφυλλίδου, Ρόπα, [2009], σελ. 503, 505

Γηραιά Ήπειρο ένα ασφαλές πολιτικοκοινωνικό περιβάλλον. «Ειδικά η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και η Βρετανία έχουν σχετικά μακρά μεταναστευτική ιστορία, η οποία συνδέεται με το αποικιοκρατικό παρελθόν τους, αλλά οφείλεται και στις ελλείψεις εργατικού δυναμικού που εμφανίστηκαν μεταπολεμικά. Άλλοτε υπό κρατική εποπτεία και άλλοτε μέσω του ιδιωτικού τομέα, οι χώρες αυτές έθεσαν σε εφαρμογή προγράμματα προσέλκυσης μεταναστών κυρίως από τη Νότια Ευρώπη, αλλά και από τη Βόρεια Αφρική, την Ασία και τη Βρετανική Κοινοπολιτεία. Η Αυστρία και η Δανία εντάχθηκαν στη συγκεκριμένη ομάδα χωρών πιο πρόσφατα (τη δεκαετία του 1970), μολονότι δεν διατηρούσαν ιδιαίτερους, αποικιακού τύπου δεσμούς με άλλες χώρες. Το μεταναστευτικό πρότυπο σε αυτές τις χώρες εμφανίζει κοινά σημεία : Ξεκινά με τη μορφή της οικονομικής μετανάστευσης, ενώ στη συνέχεια εγκαθίστανται σταδιακά όλο και περισσότεροι μετανάστες με τις οικογένειές τους». [26]

Γεγονότα που οδήγησαν στη σύγχρονη μετανάστευση στην Ευρώπη αποτέλεσαν «η πτώση του Τείχους του Βερολίνου, η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αναδιάταξη των συμφερόντων τόσο στο Βορρά όσο και στο Νότο της Γηραιάς Ηπείρου, που η διεύρυνση συνεπάγεται». [27]

«Τις τελευταίες δεκαετίες η ύπαρξη κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων, η οικονομική αστάθεια, τα χαμηλά εισοδήματα, η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η έλλειψη κοινωνικών και οικονομικών προοπτικών και η χαμηλή ποιότητα παροχής υπηρεσιών στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας σε πολλές χώρες προέλευσης μεταναστών προκαλούν αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων.

Μια σειρά παραγόντων επίσης διευκολύνουν τις μεταναστευτικές ροές, όπως εξελίξεις στις μεταφορές που διευκολύνουν τα ταξίδια, η αδυναμία ελέγχου των συνόρων, τα νομοθετικά κενά των χωρών διέλευσης και στις χώρες υποδοχής οι νομοθετικές και διοικητικές αντιφάσεις, η προσφορά παράνομης εργασίας, η

[26] Τριανταφυλλίδου, Ρόπα, [2009], σελ. 503, 505

[27] Ιωάννου, [2003], σελ. 271, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε κοινωνικές παροχές κ.λ.π.». [28]

Είναι προφανές ότι τα παραπάνω γεγονότα άλλαξαν τα ως τότε δεδομένα που σχετίζονταν με τη μετανάστευση. Αυτό συνέβη γιατί οι εισροές αυξήθηκαν, γεγονός που έκανε τους ελέγχους σε όλα τα επίπεδα πιο δύσκολους, αλλά ενίσχυσαν και την αντίληψη ότι η μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει ακόμη και απειλή για την εθνική ταυτότητα των χωρών.

Μετά το 1990 παρατηρήθηκε ένταση του φαινομένου της μετανάστευσης στις χώρες της Νότιας Ευρώπης (χώρες υποδοχής), όπως Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία, εξαιτίας της καλής οικονομικής τους κατάστασης και ελάττωση του φαινομένου σε παραδοσιακές χώρες υποδοχής, όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Βρετανία, χώρες οι οποίες είχαν υποδεχθεί στο παρελθόν ομάδες μεταναστών που είχαν καταφέρει να τις ενσωματώσουν στο κοινωνικοοικονομικό σύστημά τους και έχοντας αυτή την προηγούμενη εμπειρία είχαν αναπτύξει ελεγκτικούς μηχανισμούς που τις προστάτευαν από τις ανεξέλεγκτες εισροές. Αντίθετα, οι χώρες του Νότου, μην έχοντας προηγούμενη εμπειρία, αναπτυγμένους ελεγκτικούς μηχανισμούς και το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο, βρέθηκαν στη δυσάρεστη θέση να υποδέχονται κατά κύριο λόγο παράνομους μετανάστες και να καθίστανται «ανοχύρωτοι» σε αυτή την εξέλιξη. [29]

Σύμφωνα με τον Ιορδάνη Ψημμένο, σε περιόδους κρίσεις, όπως άλλωστε είναι και η περίοδος που διανύουμε σήμερα, οι ροές μεταναστών έχουν θετικό αντίκτυπο για τις χώρες προέλευσης και αρνητικό για τις χώρες υποδοχής. Η δε επιστροφή των μεταναστών στις χώρες τους έχει άμεση σχέση με τις συνθήκες που επικρατούν στις χώρες προέλευσής τους, καθώς επίσης με τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά αλλά και με το κοινωνικό στρώμα που ανήκει ο μεταναστευτικός – προσφυγικός πληθυσμός. Συνθήκες, οι οποίες μέσα στο χρόνο μπορεί να αλλάξουν και να δημιουργήσουν νέα δεδομένα. Σε περιόδους κρίσης, επίσης, έχουμε αύξηση της

[28] Ιωάννου, [2003], σελ. 271, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

[29] Τριανταφυλλίδου, Ρόπα, [2009], σελ. 506 – 508

μεταναστευτικής ροής εξαιτίας της απώλειας πολλές φορές δικαιωμάτων και ανάπτυξης δικτύων εκμετάλλευσης πληθυσμών που έχουν περιέλθει σε οικονομικό και κοινωνικό αδιέξοδο. [30]

«Στους 893.970 έχει ανέλθει από την αρχή του 2015 ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που έχουν φθάσει στην Ευρώπη δια θαλάσσης. Σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, τουλάχιστον 3.601 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους ή αγνοούνται εξαιτίας των ναυαγίων στη Μεσόγειο. Η Ελλάδα υποδέχθηκε το μεγαλύτερο αριθμό των προσφύγων και των μεταναστών, καθώς από τις 893.970 αφίξεις οι 744.652 καταγράφηκαν στη χώρα μας. Η Ιταλία έχει υποδεχθεί 145.098 άτομα, ενώ η Ισπανία 3.845». [31]

3.2 ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης τείνει να βασιστεί πάνω στις ακόλουθες αρχές :

- «της ανάγκης αλληλεγγύης, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και επιμερισμού των βαρών και των ευθυνών μεταξύ των κρατών – μελών
- του σεβασμού των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των διεθνών υποχρεώσεων που προκύπτουν από τα κείμενα των διεθνών και ευρωπαϊκών συμβάσεων για την προστασία των νόμιμων μεταναστών, των προσφύγων που ζητούν άσυλο και τον έλεγχο των παράνομων μεταναστευτικών ροών» [32]
- του σεβασμού πολιτών από τρίτες χώρες που αποβλέπουν στη βοήθεια της Ε.Ε. λόγω ανυπέβλητων προβλημάτων στις χώρες τους
- του διαλόγου και της ενημέρωσης με τους πολίτες της Ε.Ε. σχετικά με το

[30] Ψημμένος, [2015]

[31] <http://www.naftemporiki.gr/>

[32] Μαραβέγιας, Τσινισιζλελης, [2009], σελ. 426 – 427

φαινόμενο της μετανάστευσης.

3.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της μετανάστευσης, δημιούργησε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο. «Οι κυριότερες πτυχές του κανονιστικού πλαισίου της Ε.Ε. για τη μετανάστευση είναι οι εξής [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 18 – 19) :

3.3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

- **ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΕΝΓΚΕΝ** : Από το 1991 έχει τεθεί σε εφαρμογή η **Συμφωνία Σένγκεν**, της οποίας το κύριο χαρακτηριστικό είναι η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα» [33], ώστε η κυκλοφορία των προσώπων εντός των συνόρων της Ε.Ε. να καταστεί ελεύθερη [34], και «η ενίσχυση των ελέγχων στα κοινά εξωτερικά σύνορα» Άλλα χαρακτηριστικά της Συμφωνίας Σένγκεν είναι κοινοί κανόνες περί ασύλου, το δικαίωμα της αστυνομίας να καταδιώξει άτομα και έξω από τα σύνορα της χώρας, διαχωρισμός στα αεροδρόμια σε «πτήσεις εντός Σένγκεν» και «πτήσεις εκτός Σένγκεν», κοινή λίστα χωρών των οποίων οι πολίτες χρειάζονται βίζα, δημιουργία του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν, το οποίο επιτρέπει σε αστυνομικά τμήματα να μοιράζονται κοινό τμήμα αρχείων καταζητούμενων και ανεπιθύμητων ανθρώπων καθώς και κλεμμένων αντικειμένων, κοινές προσπάθειες καταπολέμησης της διακίνησης ναρκωτικών». [35]
- **ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΑΑΣΤΡΙΧ** : Τέθηκε σε ισχύ το 1993 και είχε στο επίκεντρο τη δημιουργία ενός νέου οργανισμού, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος θα στηριζόταν σε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας θα αφορούσε τις

[33] <https://el.wikipedia.org/>

[34] Plattner, [2003], σελ. 42 – 56

[35] <https://el.wikipedia.org/>

Ευρωπαϊκές Κοινότητες, ο δεύτερος την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφάλειας και ο τρίτος πυλώνας τη συνεργασία στους τομείς της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων. Σύμφωνα με τον τελευταίο αυτό πυλώνα, «τα κράτη – μέλη έπρεπε να θεωρούν, μεταξύ άλλων, τους ακόλουθους τομείς ως θέματα κοινού ενδιαφέροντος : την πολιτική του ασύλου, τους κανόνες που διέπουν τη διέλευση των προσώπων από τα εξωτερικά σύνορα των κρατών – μελών και τους συναφείς ελέγχους, τη μεταναστευτική πολιτική και τα δικαιώματα διαμονής των πολιτών τρίτων χωρών. [...] Όλα τα μέτρα που θα λαμβάνονταν σε σχέση με τα θέματα αυτά έπρεπε να συμμορφώνονται με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου». [36]

- **ΣΥΝΘΗΚΗ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ :** «Τέθηκε σε ισχύ το 1999, εφαρμόζοντας στην Ε.Ε. πολιτικές που αφορούν τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, το άσυλο, τα δικαιώματα υπηκόων τρίτων χωρών και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Με αυτή την συνθήκη η Ένωση έβαλε στόχο τη δημιουργία αρχών και ευθυνών στα πεδία της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, με την προσοχή της να επικεντρώνεται περισσότερο στην παρουσίαση των αξιών της Ένωσης στον έξω κόσμο, στο να διασφαλίζει τα συμφέροντα της Ένωσης και στο να μεταρρυθμίζει τις πράξεις της. Η συνθήκη σύστησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση έναν ύπατο εκπρόσωπο για εξωτερικά θέματα της Ένωσης, ο οποίος μαζί με τους προέδρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, έδωσαν ένα καινούριο «πρόσωπο» στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα στα εξωτερικά ζητήματα. Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες των κοινοτικών οργάνων αυξήθηκαν. Επίσης, με την υπογραφή της συνθήκης κατοχυρώνεται και η Συμφωνία Σένγκεν και εντάσσεται στο νομικό σύστημα της Ένωσης (το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία παρέμειναν εκτός της συμφωνίας). Η Ευρωπαϊκή Ένωση με αυτή τη συνθήκη μπορεί να χειρίζεται τη μετανάστευση καθώς και να τροποποιεί πολλές νομοθεσίες. Η συνθήκη

[36] Nugent, [2009], σελ. 105 - 109

επίσης βοηθάει στην περαιτέρω συνεργασία των κρατών - μελών σε θέματα δικαστικά και αστυνομικά». [37]

3.3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

- **«ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΑΜΠΕΡΕ (1999)** : Αποφασίστηκε η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, δίκαιη μεταχείριση υπηκόων τρίτων χωρών και πλαίσιο νόμιμης μετανάστευσης αλλά και λήψη μέτρων κατά της παράνομης [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 13].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΛΑΑΚΕΝ (2001)** : Διαπιστώθηκε ότι οι στόχοι του Τάμπερε δεν υλοποιήθηκαν και συμφωνήθηκε να ενισχυθεί η συνεργασία των χωρών για το μεταναστευτικό ζήτημα [Καλοφωλιάς (2011), σελ. 18 - 19].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΕΒΙΛΛΗΣ (2002)** : Συζητήθηκαν τα προγράμματα επαναπατρισμού / επανεισδοχής παράνομων μεταναστών αλλά και η φύλαξη των συνόρων της Ε.Ε. [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 18 - 19]». [38] Καθώς με την αλλαγή της χιλιετίας πια είχε επικρατήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση η αντίληψη για μια κοινή μεταναστευτική πολιτική, μέσα από το Συμβούλιο της Σεβίλλης «επιβεβαιώθηκε η βούληση της Ε.Ε. να παραμείνει ένας χώρος ασφάλειας, δικαιοσύνης και ελευθερίας, όπου θα προωθείται η ενσωμάτωση των μεταναστών και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταναστών και προσφύγων». Στην ίδια Σύνοδο εκφράστηκαν και οι θέσεις της Ελλάδας, η οποία είχε καταστεί πια χώρος υποδοχής μεγάλου αριθμού μεταναστών. Η Ελλάδα μέσω των εκπροσώπων της επεσήμανε την αναγκαιότητα της φύλαξης των θαλάσσιων συνόρων αλλά και το δίκαιο καταμερισμό των οικονομικών απαιτήσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το οξύμένο πρόβλημα των μεταναστών και των προσφύγων. Επιπλέον, πρότεινε «τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τη Μετανάστευση (Virtual Observatory)

[37] <https://el.wikipedia.org/>

[38] <https://el.wikipedia.org/>

για την ανταλλαγή και επεξεργασία των πληροφοριών και των δεδομένων σχετικά με τα μεταναστευτικά». [39]

- «**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ** (2003) : Πρόταση δημιουργίας της ευρωπαϊκής δύναμης FRONTEX (ειδική δύναμη φύλαξης των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 14].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ** (2003) : Πρόγραμμα Χάγης 2005 - 2010 με τις εξής προτεραιότητες : α) διευκόλυνση νόμιμης μετανάστευσης, καταπολέμηση της «μαύρης εργασίας» και έλεγχος της παράνομης μετανάστευσης, β) η μεταναστευτική πολιτική γίνεται ατζέντα των εξωτερικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γ) ενσωμάτωση μεταναστών και δ) κοινό σύστημα απόδοσης ασύλου για την Ε.Ε. [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 18 - 19].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ** (2005) : Σφαιρική αντιμετώπιση μετανάστευσης με συνεργασία χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 18 - 19].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ** (2007) : Ίδρυση Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών για την περίοδο 2007 - 2013 [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 18 - 19].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ** (2008) : Έγκριση του *Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο* : α) οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης βάσει των δυνατοτήτων κάθε κράτους - μέλους (σε επίπεδο αγοράς εργασίας, στέγασης και κοινωνικών υπηρεσιών κ.ά.) και ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης, β) καταπολέμηση παράνομης μετανάστευσης - επαναπατρισμός, γ) ενίσχυση φύλαξης συνόρων και δ) συγκρότηση της Ευρώπης ως χώρας ασύλου [Καλοφωλιάς, (2011), σελ.15 – 17, 18 - 19].
- **ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ** (2009) : Ψήφιση του *Προγράμματος της*

[39] Ιωάννου, [2003], σελ. 274 – 276, στο Συλλογικό έργο «*Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών*»

Στοκχόλμης (2010 - 2014) : α) μηχανισμός αξιολόγησης συμφωνιών επανεισδοχής, β) συμφωνίες επανεισδοχής με χώρες όπως Αφγανιστάν ή Ιράκ, γ) χρηματοδότηση για υποδομές σε τρίτες χώρες με σκοπό τη διαχείριση της παράνομης μετανάστευσης και δ) διάλογος με τρίτες χώρες για αποφυγή των ανθρωπιστικών τραγωδιών της παράνομης μετανάστευσης (λόγω επικινδυνότητας των μεθόδων μετανάστευσης) [Καλοφωλιάς, (2011), σελ. 17 - 19]». [40]

3.3.3 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ, ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Εκτός των ανωτέρω Συνθηκών και Συμβουλίων, το θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε. για τη μετανάστευση περιλαμβάνει και τα κάτωθι :

«ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

- **1030/13.6.2002** : Καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών
- **862/11.7.2007** : Κοινοτικές στατιστικές για τη μετανάστευση και τη διεθνή προστασία
- **380/18.4.2008** : Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 380/2008 του Συμβουλίου, της 18ης Απριλίου 2008, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1030/2002 για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών

ΟΔΗΓΙΕΣ

- **86/22.9.2003** : Δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης
- **109/25.11.2003** : Νομικό καθεστώς επί μακρόν διαμενόντων

[40] <https://el.wikipedia.org/>

- **38/29.4.2004** : Δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών
- **81/29.4.2004** : Τίτλος παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές
- **82/29.4.2004** : Σχετικά με την υποχρέωση των μεταφορέων να κοινοποιούν τα στοιχεία των επιβατών
- **114/13.12.2004** : Προϋποθέσεις εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την ανταλλαγή μαθητών, την άμισθη πρακτική άσκηση ή την εθελοντική υπηρεσία
- **71/12.1.2005** : Ειδική διαδικασία εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας
- **50/25.5.2009** : Προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης
- **52/18.6.2009** : Επιβολή ελάχιστων προτύπων όσον αφορά τις κυρώσεις και τα μέτρα κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών
- **36/26.2.2011** : Προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την εποχιακή εργασία
- **51/11.5.2011** : Τροποποίηση της οδηγίας 2003/109/EK του Συμβουλίου επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής της και στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας
- **98/13.12.2011** : Σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους - μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος - μέλος

- **66/15.5.2014** : Σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- **381/14.5.2008** : Δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης» [41]

3.3.4 ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 243/2003)

ΑΣΥΛΟ

«Οι πρόσφυγες είναι μετανάστες που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους προκειμένου να διαφύγουν τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν στη χώρα που ζουν. Αναγκάζονται να καταφύγουν σε μια ξένη χώρα, συνήθως παράτυπα και χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, με σκοπό να ζητήσουν άσυλο. Ο προσδιορισμός του μετανάστη ως πρόσφυγα γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών της Ελλάδος μέσω της Επιτροπής Ασύλου. Η αίτηση για άσυλο γίνεται από τον ίδιο το μετανάστη ενώπιον των αστυνομικών αρχών ή τα τμήματα Διεύθυνσης Αλλοδαπών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Η εξέταση του ασύλου γίνεται με προσωπική συνέντευξη από εξειδικευμένο αστυνομικό και διερμηνέα. Ο αιτών άσυλο μπορεί κατά τη διαδικασία συνέντευξης να έχει παράσταση από δικηγόρο, εάν το επιθυμεί. Από τη στιγμή που ένας μετανάστης αιτείται άσυλο δεν μπορεί να απελαθεί από τη χώρα. Υπεύθυνο για τη στέγαση των αιτούντων ασύλου στην Ελλάδα είναι το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ο αιτών άσυλο μετανάστης για να λάβει στέγαση κάνει αίτηση στα Κέντρα Υποδοχής. Τα παιδιά των αιτούντων άσυλο έχουν πρόσβαση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες των δημόσιων σχολείων, ακόμη και με ελλιπή δικαιολογητικά [Ιστοσελίδα Ελληνικού Συμβούλιου για τους Πρόσφυγες]». [42]

ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ

«Ο κανονισμός θέτει την αρχή ότι ένα μόνο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για

[41] <http://www.ypes.gr/el/>

[42] <https://el.wikipedia.org/>

την εξέταση μιας αίτησης ασύλου. Στόχος είναι η αποφυγή της αποστολής των αιτούντων άσυλο από τη μια χώρα στην άλλη, αλλά επίσης η αποτροπή της κατάχρησης του συστήματος με την υποβολή περισσότερων αιτήσεων ασύλου από ένα μόνο άτομο. Επομένως, ορίζονται τα εξής αντικειμενικά και ιεραρχημένα κριτήρια, προκειμένου να προσφέρουν τη δυνατότητα προσδιορισμού, για κάθε αιτούντα άσυλο, του κράτους - μέλους που είναι υπεύθυνο, τα οποία πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με τη σειρά παρουσίασής τους και ανάλογα με την κατάσταση που επικρατεί κατά τη στιγμή που ο αιτών το άσυλο υπέβαλε για πρώτη φορά την αίτησή του σε κράτος - μέλος :

1) Αρχή της ενότητας των οικογενειών

Εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής του είναι το κράτος – μέλος, στο οποίο ευρίσκεται νομίμως ένα μέλος της οικογένειάς του, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανήλικου. Εάν δεν υπάρχει μέλος της οικογένειας, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος – μέλος, στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτησή του για άσυλο. Για τους ενήλικους, εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έλαβε άδεια παραμονής σε κράτος - μέλος ως πρόσφυγας ή εάν η αίτηση του εν λόγω ατόμου τελεί υπό εξέταση, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου υπό τον όρο ότι το επιθυμεί ο ενδιαφερόμενος. Επιπλέον, οι αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται ταυτόχρονα ή σε παραπλήσιες ημερομηνίες από πλείονα μέλη μιας οικογένειας μπορούν να εξετάζονται από κοινού.

2) Έκδοση αδειών διαμονής ή θεωρήσεων

Το κράτος μέλος που χορήγησε στον αιτούντα ισχύοντα τίτλο διαμονής ή έγκυρη θεώρηση θα είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου. Εάν ο αιτών είναι κάτοχος περισσότερων αδειών ή θεωρήσεων που εκδόθηκαν από διαφορετικά κράτη - μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου θα είναι το κράτος που εξέδωσε το έγγραφο με την αψότερη ημερομηνία λήξεως ισχύος. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν εάν ο αιτών άσυλο είναι κάτοχος ενός ή περισσότερων τίτλων διαμονής που έχουν λήξει για διάστημα μικρότερο από δύο έτη ή μίας ή περισσότερων θεωρήσεων που έχουν

λήξει για διάστημα μικρότερο από έξι μήνες, αλλά εφόσον ο αιτών άσυλο δεν έχει εγκαταλείψει το έδαφος των κρατών - μελών.

3) Παράνομη είσοδος ή διαμονή σε κράτος - μέλος

Εάν ο αιτών διέβη παράνομα τα σύνορα ενός κράτους - μέλους, αυτό το κράτος μέλος θα είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση ασύλου. Η ευθύνη αυτή παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων. Όταν ο αιτών άσυλο διέμεινε σε κράτος - μέλος για μία συνεχή περίοδο τουλάχιστον πέντε μηνών πριν υποβάλει την αίτησή του, το κράτος - μέλος αυτό είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης. Εάν ο αιτών άσυλο διέμεινε για διάστημα τουλάχιστον πέντε μηνών σε πλείονα κράτη - μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου είναι το κράτος - μέλος της τελευταίας διαμονής.

4) Νόμιμη είσοδος σε κράτος - μέλος

Εάν υποβάλλει αίτηση ασύλου υπήκοος τρίτης χώρας σε κράτος - μέλος, όπου αυτός δεν υπόκειται σε υποχρέωση θεώρησης, υπεύθυνο είναι το κράτος - μέλος υποβολής της αίτησης.

5) Αίτηση στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα

Εάν υπήκοος τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση ασύλου στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα κράτους - μέλους, αυτό το κράτος - μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης.

Εξαιρέσεις

Εάν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί το κράτος - μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων που απαριθμούνται, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το πρώτο κράτος - μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου. Ύστερα από αίτηση ενός άλλου κράτους - μέλους, κάθε κράτος - μέλος μπορεί να δεχθεί να διαπραγματευθεί μια αίτηση ασύλου για την οποία δεν είναι υπεύθυνο, για λόγους ανθρωπιστικούς και βάσει, εν μέρει, οικογενειακών ή πολιτισμικών κριτηρίων, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι συναινούν.

Αναδοχή του αιτούντος άσυλο

Το κράτος μέλος που έχει προσδιοριστεί ως υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου πρέπει να αναδεχτεί τον αιτούντα και να εξετάσει την αίτηση. Εάν ένα κράτος – μέλος, στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου θεωρεί ότι άλλη χώρα της Ε.Ε. είναι υπεύθυνη, μπορεί να απευθύνει προς αυτήν αίτημα αναδοχής της αίτησης. Η αίτηση αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης θα πρέπει να υποδεικνύει κάθε στοιχείο που επιτρέπει στο κράτος, προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, να προσδιορίσει εάν είναι πράγματι υπεύθυνο. Όταν το κράτος, προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, δέχεται την αναδοχή ή εκ νέου ανάληψη του ενδιαφερομένου προσώπου, αποστέλλεται στον αιτούντα αιτιολογημένη απόφαση που δηλώνει ότι η αίτησή του κρίνεται απαράδεκτη στο κράτος - μέλος όπου υποβλήθηκε, και ότι υπάρχει υποχρέωση μεταφοράς του αιτούντος άσυλο στο κράτος - μέλος που είναι υπεύθυνο.

Πλαίσιο

Ο κανονισμός του Δουβλίνου II αντικαθιστά τη σύμβαση του Δουβλίνου του 1990, η οποία όριζε τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του αρμόδιου κράτους όσον αφορά την εξέταση αίτησης ασύλου. Όλα τα κράτη - μέλη της Ε.Ε. εφαρμόζουν τον κανονισμό, καθώς και η Νορβηγία, η Ισλανδία, η Ελβετία και το Λιχτενστάιν». [43]

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

«Το 2010 η Ελλάδα δέχτηκε πάνω από 10.000 αιτήσεις ασύλου, ενώ λόγω της κακής λειτουργίας του συστήματος αιτήσεων και παροχής ασύλου στην Ελλάδα, η Γερμανία το 2010 αποφάσισε να αναστείλει για ένα έτος την εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ, απόφαση την οποία πήραν και εφάρμοσαν επίσης η Σουηδία, η Μ. Βρετανία, η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Αυστρία, η Φινλανδία και η Δανία. Το Μάρτιο 2011 τα αιτήματα ασύλου που εκκρεμούσαν στην Ελλάδα ήταν περίπου 45.000 [Ανδρέας Χ. Τάκης, (Μάρτιος 2011), «Πέρα από το Δουβλίνο ΙΙ», Μεταρρύθμιση - Πολιτικό Περιοδικό - Ηλεκτρονική έκδοση], [«Δουβλίνο 2 : ενός

[43] <http://eur-lex.europa.eu/>

έτους αναστολή», Εφημερίδα Καθημερινή, (2011)]. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) η Ελλάδα μαζί με τη Δανία και την Ολλανδία κατατάσσεται στην έκτη θέση στις ευρωπαϊκές χώρες για τις περισσότερες αιτήσεις ασύλου σε σχέση με τον πληθυσμό.

Το 2011 θεσπίστηκε ο ελληνικός νόμος 3907/2011 «*Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/EK "σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών" και λοιπές διατάξεις*» για την αναδιάρθρωση των κρατικών λειτουργιών απονομής ασύλου. Με το νόμο αυτό προβλέπεται η εθελούσια επιστροφή του μετανάστη και αναφέρονται οι τεχνικοί λόγοι για τους οποίους αυτό δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί, όπως σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει συνεργασία με τις πρεσβείες ή εξαιτίας κακών πολιτειακών συνθηκών στις χώρες των μεταναστών κ.λ.π. [Ανδρέας Χ. Τάκης, (Μάρτιος 2011), «Πέρα από το Δουβλίνο II», Μεταρρύθμιση - Πολιτικό Περιοδικό - Ηλεκτρονική έκδοση]». [44]

3.3.5 ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Καθώς τα προβλήματα, που έκαναν την εμφάνισή τους εξαιτίας του διαρκώς αυξανόμενου φαινομένου της μετανάστευσης, τα όργανα της Ε.Ε. επιχείρησαν μέσω θεσμοθέτησης μέτρων και υπηρεσιών να αντιμετωπίσουν όχι μόνο το φαινόμενο αυτό καθ' αυτό αλλά και όλες τις επιμέρους συνέπειες που προέκυπταν για τις χώρες και τους κατοίκους της Ε.Ε. Εν μέσω συνθηκών και συνόδων, θεσμοθετήθηκαν όργανα προστασίας, διαφύλαξης και εφαρμογής των αποφάσεών τους. «Για τα θέματα μετανάστευσης και μεθοριακών ελέγχων αρμόδια θα είναι η εξειδικευμένη υπηρεσία, η ευρωπαϊκή μεθοριακή φρουρά, που θα συνεργάζεται και με το νέο σώμα που συγκροτείται στα πλαίσια των αμοιβαίων ανταλλαγών και αποσπάσεων, τους Immigration Liaison Officers / Υπαλλήλους Συνδέσμου Μετανάστευσης, η οποία θα

[44] <https://el.wikipedia.org/>

ενεργοποιείται και στα κράτη – μέλη και σε χώρες διέλευσης και καταγωγής των παράνομων μεταναστών, ώστε να αναπτυχθεί επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ κρατών – μελών, Europol και FRONTEX. Πάντως έχει τεθεί σε ισχύ ο Κανονισμός που εγκαθίδρυσε τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. (FRONTEX).

Επίσης, προβλέφθηκε η «δημιουργία ενός ανεξάρτητου οργανισμού (Agency) τεχνικής στήριξης, ο οποίος θα καλύπτει τρεις λειτουργίες : 1) Συλλογή και διάδοση πληροφοριών (υποβοηθούμενος από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη Μετανάστευση και από το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης), 2) συντονισμό της διοικητικής συνεργασίας, και 3) διαχείριση συστημάτων ελέγχου με εξασφάλιση της προστασίας προσωπικών δεδομένων». [45]

Όσον αφορά θέματα αστυνόμευσης αρμόδια είναι η Europol, της οποίας το αντικείμενο είναι η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της μετακίνησης λαθρομεταναστών. [46]

Εκτός όμως από τα θεσμοθετημένα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ελέγχουν την παράνομη μετανάστευση σε επίπεδο συνόρων της Ε.Ε. και τις μεταναστευτικές ροές γενικότερα, ένα ακόμα σύνολο υπηρεσιών αναπτύσσεται γύρω από το φαινόμενο και σχετίζεται με τη διαχείριση των παραπάνω πληθυσμών στην περίπτωση που νομιμοποιηθούν από χώρες υποδοχής. Κοινωνικές υπηρεσίες που αποτελούν το στοίχημα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία επιδιώκει να προσδώσει ανθρωπιστικό χαρακτήρα στις πολιτικές της. Γεγονός πολύ δύσκολο, ιδιαίτερα στην εποχή μας που τεράστια οικονομικά προβλήματα ταλανίζουν τις χώρες και τους πολίτες της Ε.Ε. και οι μετανάστες αντιμετωπίζονται από πολλές υπηρεσίες ως το κοινό που προσδοκά την επίλυση ενός καθημερινού προβλήματος παρά ως μετανάστες που βιώνουν ελέγχους και διαδικασίες προαπαιτούμενες για τη διαμονή τους στη χώρα. Βέβαια, η λειτουργία τέτοιων κοινωνικών υπηρεσιών διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Έτσι, «στη Μεγάλη Βρετανία από το δεύτερο μισό του 1990 ο

[45] Μαραβέγιας, Τσινισιζέλης, [2007], σελ. 425 - 426

[46] Μαραβέγιας, Τσινισιζέλης, [2007], σελ. 426

μεταναστευτικός έλεγχος συνδυάζει τρία βασικά στοιχεία που είναι η παγκόσμια μετακίνηση του εργατικού δυναμικού, η πιο αυστηρή πολιτική για το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό και η ανάπτυξη μορφών ευελιξίας αναφορικά με τις υπηρεσίες ελέγχου της εισόδου των μεταναστών». [47] «Για τους Cygus και Vogel, η περίπτωση της Γερμανίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι από τη μια πλευρά η οργανωτική κουλτούρα εργασίας των υπαλλήλων και ελέγχου των μεταναστών φαίνεται να ακολουθεί το νομοθετικό πλαίσιο μετανάστευσης και να είναι περιορισμένη μέσα σε αυστηρά γραφειοκρατικά πλαίσια, και από την άλλη πλευρά παρουσιάζει μια ευελιξία που έχει προσωπικό και τοπικό χαρακτήρα. Αυτή η ευελιξία από την έρευνα διακρίνεται σε τρεις βασικούς τομείς. Αυτοί οι τομείς αφορούν : τη διαδικασία απόφασης για την άδεια εργασίας, την επιλογή των υποθέσεων ανθρωπιστικού χαρακτήρα και άμεσης ανάγκης και τη ρύθμιση της τοπικής αγοράς εργασίας». [48] «Η ανάπτυξη του μεταναστευτικού ελέγχου στη χώρα φαίνεται σήμερα να αφορά εκτός της Ελλάδας και την Ε.Ε., διότι από το 1990 έχει έναν αρκετά μεγάλο αριθμό μεταναστών χωρίς τα απαραίτητα νόμιμα δικαιολογητικά, και ταυτόχρονα δεν έχει αναπτύξει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα μεταναστευτικής πολιτικής (Jordan, Strath και Triandafyllidou, 2003)». [49]

3.3.6 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Τον περασμένο Μάρτιο, η ευρωπαϊκή ατζέντα για τη μετανάστευση περιελάμβανε τους εξής άξονες για τη μετανάστευση :

- «Τη βελτίωση του συστήματος ασύλου,
- τη νόμιμη μετανάστευση,

[47] Ψημμένος, [2003], σελ. 208, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

[48] Ψημμένος, [2003], σελ. 212, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

[49] Ψημμένος, [2003], σελ. 214, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

- την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και
- την προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.» [50]

Το Μάιο του ίδιου έτους παρουσίασε μέτρα για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού, τα οποία περιλαμβάνουν την περαιτέρω χρηματοδότηση των επιχειρήσεων επιτήρησης των συνόρων, την κατανομή 20.000 αιτούντων άσυλο σε όλα τα κράτη - μέλη με συγκεκριμένα κριτήρια και ενέργειες κατά των δουλεμπορικών δικτύων. [51]

Τέλος, το Δεκέμβριο του 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε «να καταστεί η Frontex ένα κοινό σώμα συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής, το οποίο σε επείγουσες περιπτώσεις, θα μπορεί να αναπτύσσεται ακόμη και χωρίς την έγκριση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Σύμφωνα δε με δηλώσεις του αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής “η διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. θα πρέπει να διέπεται από τις αρχές του κοινού συμφέροντος και του καταμερισμού των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών και της Ε.Ε.”.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε επίσης τη δημιουργία ενός γραφείου εντός του νέου οργανισμού, το οποίο θα είναι αρμόδιο για τις επιστροφές. Σε έκτακτες περιπτώσεις θα μπορούν να αναπτύσσονται μετά από αίτημα κάποιου κράτους μέλους ή της Ε.Ε. ομάδες για την ταχεία επιστροφή ατόμων. Ο κ. Αβραμόπουλος τόνισε ότι “τίποτα δεν θα μπορεί να γίνει χωρίς τη συνεργασία τους και η πρότασή μας είναι μία ευρωπαϊκή απάντηση σε ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα”». [52]

3.3.7 ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής καθίσταται

[50] <http://www.tovima.gr/>

[51] <http://www.naftemporiki.gr>

[52] <http://www.europarl.europa.eu/>

αναγκαία, καθώς το φαινόμενο της μετανάστευσης ξεπερνά τα όρια των εθνικών κρατών και προσλαμβάνει ευρωπαϊκές αλλά και διεθνείς διαστάσεις. «Σύμφωνα με πηγές του πρακτορείου Reuters, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένει από τη Σύνοδο των G20 να αναγνωρίσει την προσφυγική κρίση ως παγκόσμιο πρόβλημα. Εν όψει της συνεδρίασης των 20 ισχυρότερων χωρών, η Κομισιόν επιδιώκει τη βοήθεια των G20 προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αιτίες και τις συνέπειες της προσφυγικής κρίσης».

Σε επίπεδο Ευρώπης, όπου το θεσμικό πλαίσιο για τα κράτη – μέλη περιλαμβάνει κοινές πολιτικές για την οικονομία, για το περιβάλλον κ.λ.π., δε θα μπορούσε να μην αποτελεί στόχο για την Ε.Ε. και μια κοινή αντιμετώπιση – πολιτική για το οξύμενο πρόβλημα της μετανάστευσης. Σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποίησης αλλά και μιας αλματώδους αύξησης μεταναστευτικών ομάδων, κυρίως λόγω εμφύλιων πολέμων, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα μπορούσαν να μένουν αμέτοχες απέναντι σ' αυτές τις εξελίξεις. Βέβαια, δεν είναι λίγες οι χώρες της Ε.Ε που με τοποθετήσεις μέσω των κυβερνήσεών τους προσπαθούν να αποτινάξουν από πάνω τους τη συμμετοχή σε πολιτικές που αφορούν τη μετανάστευση, θεωρώντας ίσως ότι ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να ασκούν κατ' επιλογήν τους μεταναστευτικές πολιτικές.

Τα τελευταία χρόνια στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρούνται υψηλά ποσοστά παραοικονομίας και εξαιτίας της παράνομης μετανάστευσης, η οποία μπορεί να αποτελέσει μια ακόμη αφορμή για να μελετηθεί το φαινόμενο συνολικά, διεξοδικά και διακρατικά. Οι παράνομοι οικονομικοί μετανάστες και πρόσφυγες δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζονται με το κλείσιμο και τη φύλαξη συνόρων μόνο αλλά με την άσκηση πολιτικών, που θα λαμβάνουν υπ' όψιν τους το εργατικό δυναμικό που μπορεί να προκύψει από το μεταναστευτικό ρεύμα, άρα και τα οφέλη στην οικονομία, στην κοινωνική και πολιτική αποκατάσταση ανθρώπων, που έχουν βιώσει καθεστώτα αυταρχικά και την καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αρχή για αυτού του είδους τις πολιτικές έχει γίνει μέσα από μια σειρά συνθηκών και συνόδων, στις οποίες επιδιώκεται, από πλευράς Ε.Ε., τόσο η ενσωμάτωση των προσφύγων και των μεταναστών που είναι δυνατόν να νομιμοποιηθούν στα κράτη – μέλη της όσο και η συνεργασία με τις χώρες προέλευσής τους, καθώς επίσης και η αυστηρή και

αμείλικτη αντιμετώπιση κυκλωμάτων προώθησης λαθρομεταναστών. [53]

Καταλήγοντας, πρέπει να επισημάνουμε ότι η αναγκαιότητα της αντιμετώπισης των μεταναστών ξεπέρασε στις μέρες μας τα σύνορα της Ε.Ε. και έγινε αντικείμενο συζητήσεων, προβληματισμών και αναζήτησης άμεσων λύσεων από διεθνή όργανα. Έτσι, σε διεθνές επίπεδο οι ηγέτες της G20 συμφώνησαν ότι «η μετανάστευση είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί με συντονισμένο τρόπο και όλες οι χώρες πρέπει να βοηθήσουν στη διαχείριση της κρίσης, μέσω της αποδοχής των προσφύγων και της ανθρωπιστικής βοήθειας». [54]

3.4. ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Στα πλαίσια της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το μεταναστευτικό φαινόμενο, κατά καιρούς παρατηρείται σύγκλιση απόψεων των κρατών – μελών της, η οποία εκφράζεται και μέσα από την κατάθεση κοινών προτάσεων στα όργανά της. Σε πολλές περιπτώσεις όμως παρατηρούνται διαφοροποιήσεις κρατών για το επίμαχο ζήτημα. Κι ενώ στόχος πολλών ευρωπαϊκών χωρών είναι η χάραξη μιας κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, δε λείπουν και οι απόψεις που οδηγούν στην οπισθοδρόμηση των πολιτικών αυτών, καθώς εκφράζουν ακραίες ή και μη εφαρμόσιμες θέσεις. Ορισμένες από τις απόψεις που έχουν κατατεθεί σε εθνικά κοινοβούλια, σε συνεντεύξεις, σε όργανα και αφορούν το φαινόμενο, όπως εξελίσσεται μέσα στο 2015, είναι και οι παρακάτω, έτσι όπως καταγράφονται στον ηλεκτρονικό Τύπο :

Βέρνερ Φάιμαν (Καγκελάριος Αυστρίας) : «Μεσοπρόθεσμα αποκτά σημασία το ζήτημα της δίκαιης κατανομής στην Ευρώπη των αιτουμένων άσυλο». Για το ζήτημα της μετανάστευσης από χώρες της Αφρικής προς την Ε.Ε., ο καγκελάριος δήλωσε “είναι σημαντικό να δοθεί βοήθεια στην ίδια την Αφρική, καθώς όσο περισσότεροι

[53] Λινάρδος – Ρυλμόν, [2003], σελ. 283 – 290, στο Συλλογικό έργο «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών»

[54] <http://www.naftemporiki.gr>

άνθρωποι ζουν εκεί σε συνθήκες ειρήνης και έχουν επάρκεια αγαθών για να επιβιώνουν, τόσο λιγότερο θα είναι εκτεθειμένοι απέναντι σε διακινητές μεταναστών, γι' αυτό και η αναπτυξιακή βοήθεια αποτελεί σημαντικό τμήμα της διεθνούς πολιτικής”». [55]

Άγκελα Μέρκελ (Καγκελάριος Γερμανίας) : «Η Ευρώπη οφείλει να επιμερίσει την ευθύνη για την αντιμετώπιση της μαζικής μετανάστευσης. Η Γερμανία θέλει να βοηθήσει. Αλλά δεν πρόκειται μόνο για πρόβλημα της Γερμανίας, αλλά ολόκληρης της Ευρώπης. Η Ευρώπη πρέπει να δράσει από κοινού και να αναλάβει την ευθύνη. Η Γερμανία δεν μπορεί να αναλάβει μόνη της αυτήν την ευθύνη. Είμαστε μία μεγάλη χώρα. Είμαστε μία ισχυρή χώρα. Αλλά να προσποιηθούμε ότι εμείς μόνοι μπορούμε να επιλύσουμε όλα τα κοινωνικά προβλήματα του κόσμου δεν θα ήταν ρεαλιστικό». [56]

Επίσης, η Καγκελάριος της Γερμανίας, Άγκελα Μέρκελ, τόνισε τη σημασία της προστασίας των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. και της φύλαξης των ελληνοτουρκικών συνόρων, προκειμένου να ελεγχθεί η παράνομη μετανάστευση. Σημείωσε επίσης ότι τα παραπάνω θέματα άπτονται της ατζέντας της συνόδου Ε.Ε. – Τουρκίας και «τάχθηκε υπέρ της παροχής οικονομικής βοήθειας στην Τουρκία». [57]

Χανς – Βέρνερ Ζιν (Πρόεδρος γερμανικού Ινστιτούτου Οικονομικών Ερευνών) : «Ο Γερμανός οικονομολόγος τάχθηκε υπέρ της κατασκευής φραγτών αλλά και των θαλάσσιων περιπολιών, ενώ εξαπέλυσε επίθεση στην Καγκελάριο Άγκελα Μέρκελ, τονίζοντας ότι “η επιδεικτική της πολιτική ενθάρρυνε τη μετανάστευση”». [58]

Βίκτορ Ορμπάν (Πρωθυπουργός Ουγγαρίας) : «“Τα σύνορά μας απειλούνται, η ζωή μας βασίζεται στον σεβασμό των νόμων. Μας καταπατούν”». Ο κ. Ορμπάν σημείωσε ότι οι ποσοστώσεις δεν αποτελούν λύση, εάν τα σύνορα δεν κλείσουν και οι μεταναστευτικές ροές δεν ανασχεθούν. Ο Ούγγρος πρωθυπουργός κάλεσε όλα τα

[55] <http://www.naftemporiki.gr/>

[56] <http://www.naftemporiki.gr/>

[57] <http://www.naftemporiki.gr/>

[58] <http://www.naftemporiki.gr/>

κοινοβουλευτικά κόμματα της χώρας να στηρίξουν την κυβέρνησή του στις προσπάθειές της, λίγο πριν ψηφίσουν επί της πρότασης να χρησιμοποιηθεί ο στρατός για την προστασία των συνόρων». [59]

Άντερς Τγκερμαν (Υπουργός Εσωτερικών Σουηδίας) : «Η Στοκχόλμη αποφάσισε να επιβάλει προσωρινά συνοριακούς ελέγχους, καθώς η Σουηδία δυσκολεύεται να αντιμετωπίσει την έλευση δεκάδων χιλιάδων προσφύγων στη χώρα. Η συνολική αποτίμηση από τις πληροφορίες που συλλέγουμε από τις αστυνομικές αρχές, την υπηρεσία πολιτικής προστασίας και την υπηρεσία μετανάστευσης είναι ότι είναι επιβεβλημένη η επιβολή προσωρινών συνοριακών ελέγχων». [60]

Φρανσουά Ολάντ (Πρόεδρος Γαλλίας) : «“Πρέπει να προστατέψουμε τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.”. Ο Φρανσουά Ολάντ δήλωσε «απόλυτα σύμφωνος» με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού σώματος συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής, ενώ παράλληλα τόνισε ότι οι χώρες της Ε.Ε. πρέπει να τηρήσουν τη δέσμευσή τους για την μετεγκατάσταση των προσφύγων από τα κράτη - μέλη που δέχονται μεταναστευτικές πιέσεις. Αναφερόμενος στην Τουρκία, ο Γάλλος Πρόεδρος τόνισε “αν δεν μπορούμε να ελέγξουμε τα εξωτερικά σύνορα δεν μπορούμε να προχωρήσουμε στις υποσχέσεις μας προς την Τουρκία”. Τέλος, πρόσθεσε ότι “θα πρέπει να σεβαστούμε το δικαίωμα ασύλου προς εκείνους που έρχονται από εμπόλεμες ζώνες”». [61]

Δημήτρης Αβραμόπουλος (Επίτροπος για τη Μετανάστευση, τις Εσωτερικές Υποθέσεις και την Ιθαγένεια) : «Τόνισε ότι η διαχείριση της μετανάστευσης απαιτεί τη συνεργασία όλων των κρατών-μελών για να υπάρξουν ευρωπαϊκές και συνολικές λύσεις, λέγοντας πως «η αλληλεγγύη πρέπει να πάψει να είναι σλόγκαν και πρέπει να γίνει πραγματικότητα». [62]

[59] <http://www.naftemporiki.gr/>

[60] <http://www.naftemporiki.gr/>

[61] <http://www.newsbomb.gr/>

[62] <http://www.kathimerini.gr/>

«Τον κώδωνα του κινδύνου για την αυξανόμενη επιστροφή του εθνικισμού, καθώς επίσης και για την άνοδο της ξενοφοβίας και του λαϊκισμού στην Ευρώπη, έκρουσε ο Ευρωπαϊός Επίτροπος Μετανάστευσης, Δημήτρης Αβραμόπουλος, ενώ τόνισε πως “κάτι τέτοιο θέτει σε αμφισβήτηση το κοινό μας ευρωπαϊκό όραμα όσο και την ιδέα μιας Ευρώπης χωρίς αποκλεισμούς”». [63]

«Ο κ. Αβραμόπουλος αναφέρθηκε στην ανάγκη βελτίωσης των σχέσεων της ΕΕ με την άμεση γεωπολιτική της περιφέρεια, που βρίσκεται σε μια κατάσταση διαρκούς σύγκρουσης, με αναπτυξιακές πολιτικές, ώστε να στηρίξουμε τα κράτη και τις κοινωνίες που αντιμετωπίζουν φτώχεια, αστάθεια και πολέμους». [64]

Φεντερίκα Μογκερίνι (Επικεφαλής ευρωπαϊκής διπλωματίας) : «Τη στήριξη του σχεδίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης στη Μεσόγειο ζήτησε από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, η επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας. Στην ομιλία της, η Φεντερίκα Μογκερίνι περιέγραψε με τα μελανώτερα χρώματα την κατάσταση που επικρατεί φέτος, γεγονός που οδήγησε στη λήψη μέτρων από τους Ευρωπαίους ηγέτες». [65]

Γιάννης Μουζάλας (Αναπληρωτής Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Ελλάδας) : «Οι απομονωτικές και εθνικές "λύσεις" όπως το να χτίζουμε τείχη δεν βοηθάνε». [66]

3.5 ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΗΜΕΡΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση τους τελευταίους μήνες, μέσα από ένα σύνολο αποφάσεων αλλά και μέσα από τις δηλώσεις των εκπροσώπων της, φαίνεται να

[63] <http://www.naftemporiki.gr/>

[64] <http://www.naftemporiki.gr/>

[65] <http://www.naftemporiki.gr/>

[66] <http://www.naftemporiki.gr/>

καθιστά προτεραιότητά της την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού προβλήματος, αναζητώντας τις απαραίτητες λύσεις και τα αναγκαία μέτρα που σχετίζονται με τον εν λόγω πρόβλημα. Οι προτάσεις για φράχτες στα σύνορά της και η ενίσχυση της φύλαξης των θαλάσσιων ορίων φαίνονται όχι μόνο να μη βοηθούν στην αντιμετώπιση και στον έλεγχο του ζητήματος αλλά αντιθέτως να αυξάνουν την εκμετάλλευση αυτών που επιχειρούν να διαφύγουν από τρίτες χώρες προς την Ε.Ε. από κυκλώματα δουλεμπόρων με τα γνωστά αποτελέσματα, όπως την απώλεια ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα της Μεσογείου.

Τίθεται επιπλέον ο προβληματισμός, παρατηρώντας την αδυναμία πολλές φορές από πλευράς κρατών της Ε.Ε. να συμφωνήσουν σε επίπεδο μέτρων και λύσεων, ότι τελικά ορισμένες χώρες περισσότερο έχουν στην ατζέντα τους το θέμα με εθνικούς όρους, με απώτερο στόχο είτε την εθνική τους απαλλαγή από βάρη που τυχόν θα προκύψουν είτε τις δικές τους ανάγκες για εργατικό δυναμικό και όχι μια συνολικότερη πολιτική για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Δημιουργούνται έτσι ερωτηματικά σχετικά με το κατά πόσο μέσα από ελέγχους και άλλα μέτρα θα ενταχθούν μετανάστες και πρόσφυγες αναλογικά σε χώρες της Ε.Ε. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η Γερμανία, η οποία δια των εκπροσώπων της εξέφρασε τη «βούληση των Γερμανών βιομηχάνων να αποδεχθούν απορρόφηση στη γερμανική βιομηχανία 500.000 προσφύγων το χρόνο για μερικά χρόνια». [67] Ως προς την υπαγωγή δε ατόμων στο καθεστώς των προσφύγων σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τίθεται και πάλι το ερώτημα αν αυτή η ένταξη θα είναι αντικειμενική, αφού για παράδειγμα οι Σύριοι διαθέτουν εργατικό δυναμικό σε αντίθεση με τους Αφγανούς, παρά το γεγονός ότι «και στις δύο χώρες υπάρχει μακροχρόνια εμπόλεμη κατάσταση». [68]

Ένα μεγάλο ποσοστό μεταναστών είναι αυτό που αιτείται πολιτικό άσυλο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να διερευνήσει κατά πόσο τα άτομα αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις για να γίνει δεκτό το αίτημά τους, αλλά και μέσω νέου θεσμικού πλαισίου ή αντικατάστασης του υπάρχοντος, σχετικού με τα θέματα, να διευκολύνει τις

[67] Φαϊτάς, [2015]

[68] Φαϊτάς, [2015]

διαδικασίες υπαγωγής ορισμένου αριθμού μεταναστών σε καθεστώς ασύλου. Κι αυτό καθίσταται πολύ σοβαρό πρόβλημα, αφού με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο τα κριτήρια που τίθενται δε διευκολύνουν αλλά αντιθέτως ταλαιπωρούν χιλιάδες ανθρώπους, αφού τους εξαναγκάζουν να επιστρέφουν στην πρώτη χώρα υποδοχής, προκειμένου να κάνουν αίτηση ασύλου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα και την «επιβάρυνση» της Ελλάδας, που είναι η κατ' εξοχήν χώρα υποδοχής αυτών των ατόμων.

Σε όλα τα παραπάνω ζητήματα που διαπιστώνουμε παρακολουθώντας τις προσπάθειες της Ε.Ε. για λύση του μεταναστευτικού προβλήματος, έρχεται να προστεθεί και ο παράγοντας της ασφάλειας και της ειρήνης, καθώς τον τελευταίο καιρό υπήρξαν τρομοκρατικά χτυπήματα στην Ευρώπη. Έτσι λοιπόν οι έλεγχοι και οι καταγραφές μεταναστών αναμένεται να είναι πολύ πιο αυστηροί, δε θα πρέπει όμως, σε καμία περίπτωση, να παραβλέπονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και η προστασία αυτών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έχοντας επιχειρήσει την ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης κατά τον 20^ο αιώνα και τις αρχές του 21^{ου}, διαπιστώνουμε τις μεταβολές που έχουν συμβεί στο πέρασμα των χρόνων και συνδέονταν με τον αριθμό των πληθυσμών που μετακινούνται, με τις αιτίες που προκαλούν τις μετακινήσεις αυτές, με τις κατηγορίες του εργατικού δυναμικού που προκύπτουν μέσα από τις μεταναστευτικές ομάδες, με το νομικό πλαίσιο που έχει θεσπιστεί κατά καιρούς για να αντιμετωπίσει και να επιλύσει τις συνέπειες του φαινομένου της μετανάστευσης, με το περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα στις σύγχρονες συνθήκες, ενώ παράλληλα πληροφορούμαστε και τις απόψεις αρχηγών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των οργάνων αυτής.

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα τα χαρακτηριστικά του φαινομένου είναι τελείως διαφορετικά από αυτά του παρελθόντος, κατά το οποίο η μετανάστευση ατόμων και ομάδων αφορούσε μετακινήσεις με σκοπό την εύρεση εργασίας στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης ή σε άλλες περιπτώσεις την εξασφάλιση της

εγκατάστασης τους σε ένα ασφαλές πολιτικό περιβάλλον, αφού οι χώρες, από τις οποίες προέρχονταν, δεν μπορούσαν να τους το εξασφαλίσουν, λόγω πολέμων και πολιτικών αναταράξεων. Στις παραπάνω περιπτώσεις οι μεν χώρες του βορρά, έχοντας καταγράψει τις ανάγκες τους για εργατικό δυναμικό, καλούσαν προγραμματισμένα και νομικά κατοχυρωμένα άτομα και ομάδες από τρίτες χώρες, οι δε χώρες του νότου, έχοντας μπει σε οικονομικά αναπτυξιακή πορεία, και παρά το γεγονός ότι δεν είχαν ούτε το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο ούτε και τον απαιτούμενο προγραμματισμό, υποδέχθηκαν χιλιάδες μετανάστες, στην αρχή με νόμιμες διαδικασίες και στη συνέχεια και παράνομους μετανάστες, αφού πλέον τους είχε ξεφύγει ο έλεγχος. Όσο οι οικονομίες, κυρίως των τελευταίων χωρών, ήταν σε θετική τροχιά, το πρόβλημα δε φαινόταν να απασχολεί σε μεγάλο βαθμό τις κυβερνήσεις τους. Στα χρόνια όμως της οικονομικής κρίσης και όταν τα μεταναστευτικά ρεύματα διαρκώς αυξάνονταν, κυρίως από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής, άρχισαν να θέτουν το θέμα σε άλλη βάση, τόσο μέσω των εθνικών τους πολιτικών όσο και σε επίπεδο οργάνων της Ε.Ε.

Από όσα μελετήσαμε παραπάνω μπορούμε να αντιληφθούμε ότι κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρόλο που είχαν θεσπίσει νόμους για την παράνομη μετανάστευση, σε πολύ μικρό βαθμό αναδείκνυαν την πολιτική τους βούληση για τη χάραξη μιας κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής. Μόλις τα τελευταία χρόνια γίνεται αντιληπτό ότι, μόνο αν το φαινόμενο αντιμετωπιστεί από κοινού και υπάρξει καταμερισμός των βαρών στις χώρες της Ε.Ε., μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης.

Η Ελλάδα είναι από τις πρώτες χώρες που έχει επισημάνει αυτή την αναγκαιότητα, όχι μόνο επειδή πλήττεται από το φαινόμενο λόγω γεωγραφικής θέσης (αποτελεί το φυσικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις τρίτες χώρες) που την καθιστά πύλη εισόδου για εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες αλλά και επειδή οι πολιτικές των τελευταίων δεκαετιών χαρακτηρίζονται από τον ευρωπαϊκό τους προσανατολισμό και από την πεποίθηση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να αποτελεί οντότητα όταν τα κράτη της ενεργούν πάνω σε τέτοια σοβαρά ζητήματα δίνοντας μόνο βάση στις εθνικές τους πολιτικές και όχι σε μια ενιαία ευρωπαϊκή πολιτική.

Τον τελευταίο χρόνο και λόγω των εξελίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο μέσα από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται να επιδιώκεται η οριστική λύση του προβλήματος, αφού πια δεν επιχειρείται απλώς η θέσπιση νόμων και κανόνων που αφορούν τον αριθμό μεταναστών που μπορούν να υποδεχθούν οι χώρες της Ε.Ε., τον τρόπο νομιμοποίησής τους, τη διάκριση ατόμων και ομάδων που πραγματικά επιχειρούν να περάσουν τα σύνορα της Ένωσης λόγω πολέμων ή λόγω πραγματικών οικονομικών προβλημάτων, αλλά η χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής που θα λαμβάνει υπ' όψιν της τη διεθνή πολιτική κατάσταση, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα και σε επίπεδο χωρών προέλευσης μέσω χρηματοδοτήσεων ή πολιτικών και διπλωματικών παρεμβάσεων σε εμπόλεμες περιοχές. Διπλωματικοί κύκλοι θέτουν τα νέα δεδομένα και σε επίπεδο G20, ώστε και από κοινού να ληφθούν επιπλέον μέτρα για το φαινόμενο, αφού αυτό καθ' εαυτό δεν μπορεί να θεωρείται μόνο ευρωπαϊκό πρόβλημα αλλά και διεθνές (περίπτωση Αφρικής, Συρίας, Αφγανιστάν κ.λ.π.).

Έτσι λοιπόν στη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών το Δεκέμβριο του 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε προτάσεις και η Σύνοδος κατέληξε σε συμπεράσματα που πραγματικά καταδεικνύουν την αναγκαιότητα λήψης αποφάσεων και μέτρων προς αυτή την κατεύθυνση. Παρ' όλες τις αντιρρήσεις που έχουν εκφραστεί από μέρος χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ορισμένες από αυτές, η Σύνοδος κατέληξε ότι «το Συμβούλιο πρέπει να εξετάσει γρήγορα τις προτάσεις της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή, την αναθεώρηση του Κώδικα Σένγκεν, το εθελοντικό πρόγραμμα επανεγκατάστασης προσφύγων από την Τουρκία» και «πρέπει να υιοθετήσει τη θέση του ως προς την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή κατά τη διάρκεια της Ολλανδικής Προεδρίας. Επιπλέον, καλείται η Επιτροπή να παρουσιάσει γρήγορα την αναθεώρηση της συμφωνίας του Δουβλίνου, σημειώνοντας ότι στο μεταξύ οι υπάρχοντες κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται. Εξάλλου, στα συμπεράσματα υπογραμμίζεται ότι η εφαρμογή της γενικότερης στρατηγικής για το περιορισμό των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη είναι μέχρι στιγμής «μη ικανοποιητική» και «πρέπει να επιταχυνθεί». Τα προβλήματα στα εξωτερικά σύνορα της Σένγκεν, οι αδυναμίες στη λειτουργία των hot spots, η μη εφαρμογή του συστήματος μετεγκατάστασης και των συμφωνιών επανεισδοχής αποτελούν, μεταξύ άλλων, τα σημεία στα οποία επισημαίνεται πως τα κράτη μέλη και τα ευρωπαϊκά όργανα πρέπει να λάβουν δράση «επειγόντως». [69]

[69] <http://www.newsbomb.gr/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Nugent, N. (2009) *«Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση : Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές»*, Εκδόσεις Σαββάλας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Καλοφωλιάς, Α. (2011) *«Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο : Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα»*, Εκδόσεις Σιδέρη Μιχάλη
2. Καραπατσόπουλος, Κ. (επιμ.) *«Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας»*, Εκδόσεις Πελεκάνος
3. Λυμπεράκη, Α., Πελαγίδης, Θ. (2002). *«Αποενοχοποιώντας την κατανάλωση»* Εκδόσεις Παπαζήση.
4. Μαραβέγιας, Ν., Τσινιτσιζέλης, Μ. (2007) *«Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση : Οργάνωση και Πολιτική – 50 χρόνια»*, Εκδόσεις Θεμέλιο
5. Μούσης, Ν. (1999) *«Ευρωπαϊκή Ένωση. Δίκαιο – Οικονομία – Πολιτική»*, Εκδόσεις Παπαζήσης
6. Μπάγκαβος, Χ., Παπαδοπούλου, Δ. *«Μεταναστευτικές τάσεις και ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική»*, Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝ.Ε.) ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ
7. Μπάγκαβος, Χ., Παπαδοπούλου, Δ., Συμεωνάκη, Μ. *«Μετανάστευση και παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες στην Ελλάδα»*, Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ
8. Μπαμπινιώτης, Γ. (1998) *«Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων»*, Κέντρο λεξικολογίας
9. Ναζάκης, Χ., Χλέτσος, Μ., (2002) *«Μετανάστες και Μετανάστευση»*, Εκδόσεις Πατάκη

10. Συλλογικό έργο, [Κασιμάτη, Κ. (επιμ.)] (2003) «Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης : η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών», Εκδόσεις Gutenberg
11. Τριανταφυλλίδου, Α., Ρώπα, Ρ. (2009) «Η μετανάστευση στην Ενωμένη Ευρώπη», Εκδόσεις Κριτική
12. Τσαούσης, Δ. (1991) «Η κοινωνία του ανθρώπου. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία», Gutenberg
13. Φαϊτάς, Β. (2015) «Πτυχές του μεταναστευτικού ζητήματος. 18μηνη κράτηση μεταναστών και προσφύγων και αντιρρήσεις κατά της κράτησης», Εισήγηση στο 1^ο Συνέδριο Ένωσης Δικαίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (Ε.Δ.Α.Μ.), 20 – 21.11.2015, Βόλος
14. Χλέτσος, Μ., Κόλλιας, Χ., Συρακούλης, Κ., Παλαιολόγου, Σ., Θαλασσοχώρη, Χ., Μπουρδούβαλη, Β, Πουλίου, Α. (2005) «Οικονομικές διαστάσεις της μετανάστευσης. Επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα», Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ.)
15. Ψημμένος, Ι. (2015) «Ξεσκεπάζοντας την οικιακή εργασία την εποχή της κρίσης», Εισήγηση στο 1^ο Συνέδριο Ένωσης Δικαίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (Ε.Δ.Α.Μ.), 20 – 21.11.2015, Βόλος

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bagavos, C., (2004), «Quantitative aspects of migration in Europe, with an emphasis on the EU - 15», in *sdf - puzzle*, European Observatory on the Social Situation, Demography and Family and Austrian Institute for Family Studies, No 2

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, (20.1.2011) «Δουβλίνο II : ενός έτους αναστολή»

ΞΕΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Castles, S. & Kosack, G. (1973) «*Immigrant workers and the class structure in Western Europe*», Oxford University Press
2. Cyrus, N. & Vogel, D. (2003) «Work – permit decisions in the German labour administration : an exploration of the implementation process», *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 29, No 2
3. Jordan, B., Strath B. & Triandafyllidou A. (eds) (2003), «From Guardians to Managers : Immigration Policy Implementation in Europe», *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 29, No 2, March, Special Issue
4. Plattner, M. (2003) «*Competing goals, conflicting perspectives*», *Journal of democracy*, volume 14, number 4, published by Johns Hopkins, University press

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. Βικιπαίδεια, «*Μετανάστευση*», διαθέσιμο στο <https://el.wikipedia.org/wiki/Μετανάστευση>
2. Βικιπαίδεια, «*Το μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα*», διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Μεταναστευτικό_ζήτημα_στην_Ελλάδα
3. Βικιπαίδεια, «*Συνθήκη του Άμστερνταμ*», διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Συνθήκη_του_Άμστερνταμ
4. Βικιπαίδεια, «*Συμφωνία Σένγκεν*», διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Συμφωνία_Σένγκεν
5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (15.12.2015) «*Μια Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή για την προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης*», Δελτίο τύπου, διαθέσιμο στο http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6327_el.htm

6. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, (4.3.2015) «*Ε.Ε. : Οι τέσσερις βασικοί άξονες της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση*», διαθέσιμο στο <http://www.kathimerini.gr/>
7. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση «*Διαχείριση των εξωτερικών συνόρων*», διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.4.html
8. Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου <http://www.europarl.europa.eu/>
9. Ιστοσελίδα Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης <http://www.iom.int>
10. Ιστοσελίδα Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες <https://www.unhcr.gr/>
11. Ιστοσελίδα Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες <http://www.gcr.gr/index.php/en/>
12. Ιστοσελίδα Συνηγόρου του Πολίτη <http://www.synigoros.gr/>
13. Ιστοσελίδα Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης <http://www.ypes.gr/el/>
14. Ιστοσελίδα Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη <http://www.mopocp.gov.gr/main.php>
15. Ιστοσελίδα Υπουργείου Υγείας <http://www.moh.gov.gr/>
16. Ιστοσελίδα Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης <http://www.ypakp.gr/>
17. Ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών <http://www.mnec.gr/>
18. Ιστοσελίδα Υπουργείου Εξωτερικών <http://www.mfa.gr/>
19. Ιστοσελίδα Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών (Ε.Β.Ε.Α.) <http://www.acci.gr>
20. Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας <http://www.ec.europa.eu>

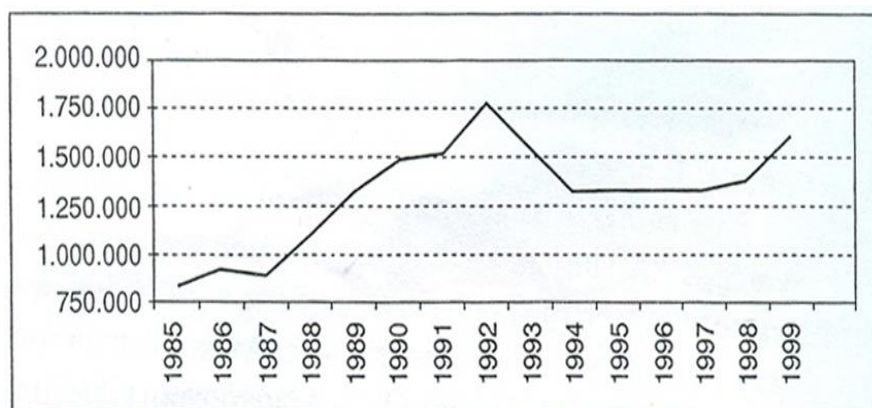
21. Τάκης, Α. (2011) «Πέρα από το Δουβλίνο II», διαθέσιμο στο <http://metarithmisi.gr/>
22. ΤΟ ΒΗΜΑ, (15.11.2015) «Συμφωνία στην G20 για ενίσχυση των μεθοριακών ελέγχων : Παγκόσμιο πρόβλημα το μεταναστευτικό», διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/>
23. ΤΟ ΒΗΜΑ, (23.11.2015) «Η Ελλάδα δεν είναι μόνη της στο θέμα των προσφύγων : Προσπαθούμε να διασφαλίσουμε την απαραίτητη στήριξη στη χώρα», διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/>
24. Gatto, A. (8.12.2015) «*European Border and Coast Guard System*», διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_ATA%282015%29572812
25. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (16.3.2015) «Δ. Αβραμόπουλος: Η μετανάστευση εμπίπτει στην κοινή εξωτερική πολιτική της Ε.Ε.», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
26. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (28.4.2015) «*Αυστρία: Υπέρ της δίκαιης κατανομής μεταναστών εντός Ε.Ε. ο καγκελάριος Φόλμαν*», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
27. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (12.5.2015) «Στήριξη από το Συμβούλιο Ασφαλείας ζητεί η Ε.Ε. για την καταπολέμηση της μετανάστευσης», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
28. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (14.5.2015) «*Η ατζέντα της Κομισιόν για τη μετανάστευση*», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
29. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (20.9.2015) «*Μέρκελ : Η Γερμανία δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη τη μετανάστευση*», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
30. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (21.9.2015) «*Ο Ούγγρος πρωθυπουργός μιλά για απειλή από τη μαζική μετανάστευση*», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
31. ΝΑΦΤΕΜΠΟΡΙΚΙ, (11.11.2015) «*Επαναφέρει προσωρινά τους ελέγχους στα σύνορα η Σουηδία*», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>

32. NAFTEMPORIKI, (11.11.2015) «Κλείσιμο των συνόρων της Ε.Ε. ζητεί ο Ζιν : Τάσσεται υπέρ της κατασκευής φραχτών», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
33. NAFTEMPORIKI, (16.11.2015) «Μέρκελ : Αναγκαία η φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. : Τάχθηκε υπέρ της διανομής των προσφύγων», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
34. NAFTEMPORIKI, (1.12.2015) «Σχέδιο της Ε.Ε. για απευθείας μετεγκατάσταση των προσφύγων από την Τουρκία : Στο πλαίσιο της συμφωνίας της Κυριακής», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
35. NAFTEMPORIKI, (4.12.2015) «Στις 893.970 οι αφίξεις μεταναστών στην Ευρώπη το 2015 : Στην Ελλάδα οι 744.652», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
36. NAFTEMPORIKI, (7.12.2015) «Γ. Μουζάλας: Θέμα εξόδου από τη Σένγκεν έθεσαν κάποιοι πρωθυπουργοί που λειτουργούν ξενοφοβικά», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
37. NAFTEMPORIKI, (7.12.2015) «Δ. Αβραμόπουλος: Εθνικισμός, ξενοφοβία και λαϊκισμός απειλούν την Ευρώπη : Στο Σεράγεβο ο Επίτροπος Μετανάστευσης», διαθέσιμο στο <http://www.naftemporiki.gr/>
38. NEWSBOMB, (17.12.2015) «Απόλυτα σύμφωνος με την ίδρυση ευρωπαϊκής συνοριοφυλακής ο Ολάντ», διαθέσιμο στο <http://www.newsbomb.gr/>
39. NEWSBOMB, (18.12.2015) «Σύννοδος Κορυφής: Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή/Ακτοφυλακή μέσα στους επόμενους έξι μήνες», διαθέσιμο στο <http://www.newsbomb.gr/>
40. SLIDEBOOM, «Είδη μετανάστευσης», διαθέσιμο στο <http://www.slideboom.com/presentations/478708>
41. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A133153>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

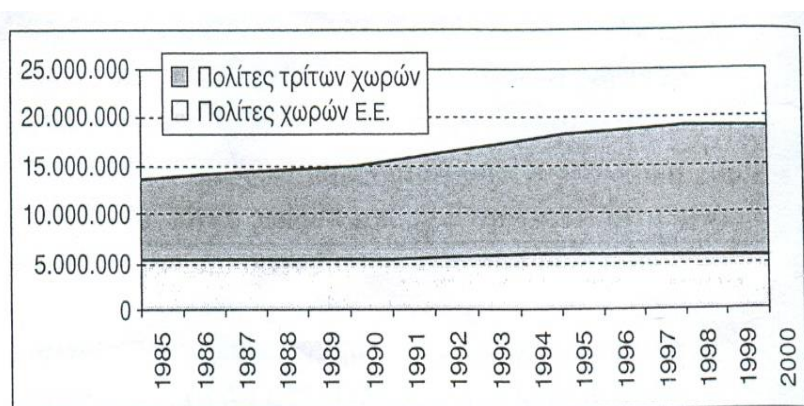
Η εξέλιξη της μεταναστευτικής εισροής ατόμων ξένης υπηκοότητας (τρίτων χωρών και χωρών της Ε.Ε.) για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. (1985 – 1999), εκτός της Αυστρίας

ΠΗΓΗ : Μπάγκαβος, [2003], σελ. 48

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

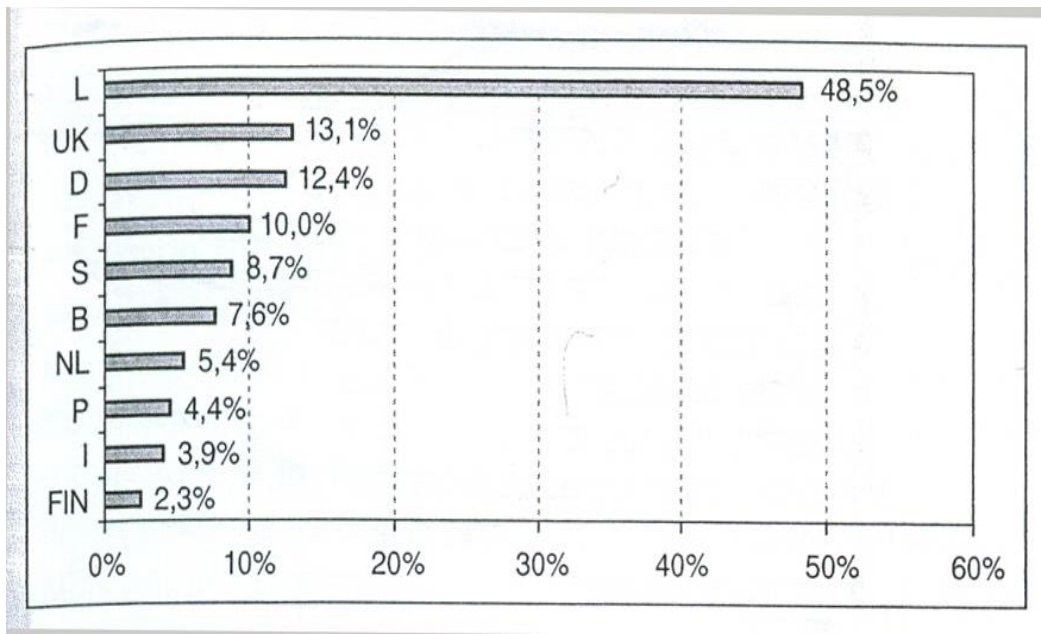
Εκτίμηση του πληθυσμού ξένης υπηκοότητας στο σύνολο των χωρών της Ε.Ε. (1985 – 2000)

ΠΗΓΗ : Μπάγκαβος, [2003], σελ. 56

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

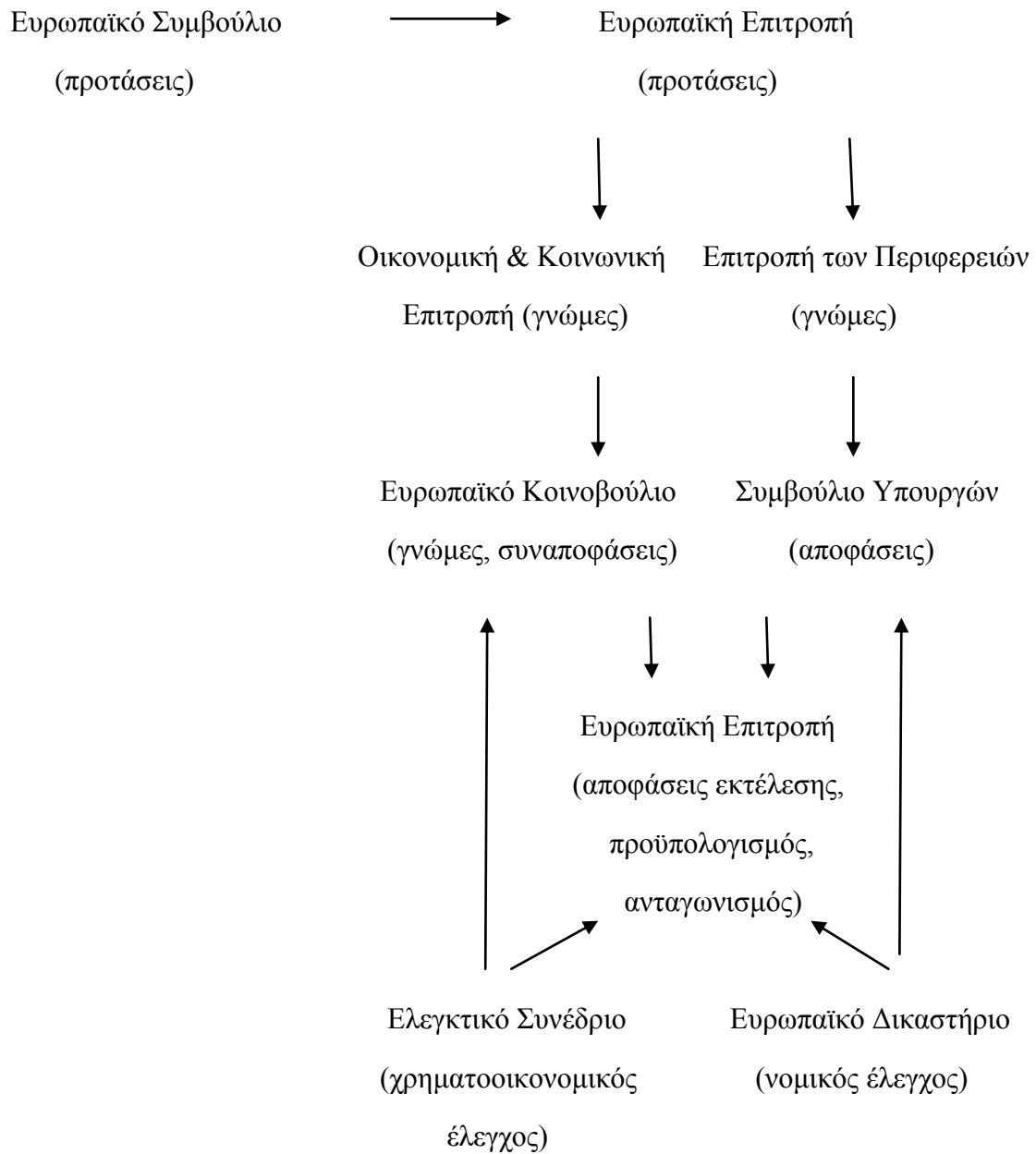
Γεννήσεις αλλοδαπών (τρίτων χωρών και χωρών της Ε.Ε.) ως ποσοστό του συνολικού αριθμού γεννήσεων σε επιλεγμένες χώρες της Ε.Ε. το 2000

ΠΗΓΗ : Μπάγκαβος, [2003], σελ. 61

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΗΓΗ : Μούσης, [1999], σελ. 36

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Τυπολογία των χωρών βάσει μεταναστευτικής εμπειρίας

Κατηγορία	Τύπος μεταναστευτικού προτύπου	Κράτος μέλος ΕΕ
Παραδοσιακές χώρες υποδοχής	<ul style="list-style-type: none"> Μακρά μεταναστευτική ιστορία Έντονο μεταναστευτικό στοιχείο Αρχικά οικονομική μετανάστευση, την οποία διαδέχθηκε η οικογενειακή επανένωση Σήμερα: καλοδεχούμενοι είναι μόνο οι μετανάστες υψηλής εξειδίκευσης. Περιορισμένα προγράμματα για εργαζόμενους χαμηλής εξειδίκευσης σε συγκεκριμένους κλάδους Προηγμένες πολιτικές ενσωμάτωσης και σχετικά φιλελεύθερες πολιτικές πολιτογράφησης Ο δημόσιος διάλογος για τη μετανάστευση είναι πολιτικοποιημένος και επικεντρώνεται κυρίως στο δίλημμα μεταξύ πολυπολιτισμικότητας και αφομοίωσης 	Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Σουηδία, Βρετανία
Νέες χώρες υποδοχής	<ul style="list-style-type: none"> Χώρες στη γεωγραφική περιφέρεια της Ευρώπης Μετάβαση από την αποδημία στη μετανάστευση στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 Εγκατάσταση μεγάλων μεταναστευτικών πληθυσμών σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα Ad hoc χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής (με κύριο χαρακτηριστικό, στις χώρες της Νότιας Ευρώπης, τα διαδοχικά προγράμματα νομιμοποίησης) Περιορισμένες και επιφυλακτικές πολιτικές ενσωμάτωσης Ο δημόσιος διάλογος για τη μετανάστευση επικεντρώνεται στα θέματα του ελέγχου, της εγκληματικότητας και των φόβων περί απώλειας της εθνικής πολιτισμικής ομοιομορφίας 	Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιρλανδία και Φινλανδία
Χώρες σε μετάβαση	<ul style="list-style-type: none"> Πρώην κομμουνιστικά κράτη της Κεντρικής Ευρώπης Χώρες που συνδυάζουν την αποστολή και υποδοχή μεταναστών. Λειτουργούν επίσης ως χώρες μετάβασης για τους μετανάστες Σε καλό δρόμο όσον αφορά την οικονομική και πολιτική τους μετάβαση στον καπιταλισμό και τη δημοκρατία Μικροί πληθυσμοί νόμιμων μεταναστών, δυνάμει αύξηση της μη κανονικής μετανάστευσης από την Ανατολική Ευρώπη και τρίτες χώρες Ανύπαρκτες πολιτικές ενσωμάτωσης. Ο δημόσιος διάλογος για τη μετανάστευση είναι πολύ περιορισμένος 	Τσεχία, Ουγγαρία και Πολωνία

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

(Συνέχεια)

Κατηγορία	Τύπος μεταναστευτικού προτύπου	Κράτος μέλος ΕΕ
Μικρές νησιωτικές χώρες	<ul style="list-style-type: none">• Πολύ μικρές νησιωτικές χώρες, που δέχονται όλο και μεγαλύτερη πίεση από τη μετανάστευση και τις αιτήσεις ασύλου• Ad hoc χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής και πολύ περιορισμένες πολιτικές ενσωμάτωσης• Εξακολουθούν να βιώνουν φαινόμενα αποδημίας• Ο δημόσιος διάλογος για τη μετανάστευση επικεντρώνεται στους φόβους περί «πλημμυρίδας» αλλοδαπών	Κύπρος και Μάλτα
Μη μεταναστευτικές χώρες	<ul style="list-style-type: none">• Πολύ χαμηλά επίπεδα νέας μετανάστευσης, νόμιμης και μη• Σημαντικές μεταβολές πληθυσμού και σχηματισμός μειονοτήτων κατά τη δεκαετία του 1990, που οφείλονται στην πρόσφατη κρατική συγκρότησή τους και το εθνικό ξεκαθάρισμα (Brubaker, 1996)	Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβενία και Σλοβακία

ΠΗΓΗ : Τριανταφυλλίδου, Ρώπα, [2009], σελ. 504 - 505